

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2020–2023**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Jachňuková

Ženy ve výkonu trestu odnětí svobody

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART-TIME STUDIES

2020–2023

BACHELOR THESIS

Jana Jachňuková

Women Serving Prison Sentences

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....
Jana Jachňuková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, jenž mi poskytl. Především za jeho ochotu a vstřícný přístup během zpracování této práce.

Anotace

Tato bakalářská práce s názvem „Ženy ve výkonu trestu“ obnáší teoretickou a praktickou část, kdy teoretická část bakalářské práce je určena vězeňství v České republice, jeho rozkvětu, zacházení s vězněnými osobami po sametové revoluci, ale i vzniku českých věznic. Nadále se bakalářská práce zabývá pojetím trestu, jeho účelem a druhy, příčinami kriminality žen a jejich trestnými činy. Další součástí teoretické části je výkon trestu odnětí svobody, kde je stručně popsána Vězeňská služba České republiky spojená s typy věznic, jenž se u nás nacházejí. V poslední řadě jsou uvedeny a popsány věznice pro odsouzené ženy, kde vykonávají svůj trest odnětí svobody. S tím souvisí i odborné zacházení a působení na odsouzené ženy, které napomáhá k uvědomění si svého činu a naplnění tak účelu trestu. Praktická část je zaměřena na odsouzené ženy ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice a je zpracována kvantitativní výzkumnou metodou prostřednictvím dotazníkového šetření. Cílem práce je zjistit u těchto žen možné příčiny vedoucí k protiprávním činům a specifikovat tak jejich trestnou činnost.

Klíčová slova

Kriminalita žen, odborné zacházení, protiprávní čin, resocializace, trestná činnost, Vězeňská služba České republiky, vězeňství, věznice, výkon trestu odnětí svobody.

Annotation

This bachelor thesis entitled "Women Serving Prison Sentences" includes a theoretical and practical part, where the theoretical part of the bachelor's thesis is intended for imprisonment in the Czech Republic, its heyday, the treatment of prisoners after the Velvet Revolution, but also the creation of Czech prisons. The bachelor's thesis continues to deal with the concept of punishment, its purpose and type, the causes of women's criminality and their crimes. Another part of the theoretical part is the execution of a prison sentence, where the Prison Service of the Czech Republic is briefly described in connection with the types of prisons in our country. In the last line, prisons for convicted women, where they serve their prison sentences, are listed and described. Related to this is the professional treatment and impact on convicted women, which helps them realize their act and thus fulfill the purpose of the punishment. The practical part is focused on convicted women in Nové Sedlo Prison – Drahonice facility and is processed using a quantitative research method through a questionnaire survey. The aim of the thesis is to find out the possible causes leading to illegal acts and thus to specify their criminal activity.

Keywords

Criminal activity, illegal act, imprisonment, Prison Service of the Czech Republic, prisons, professional treatment, resocialization, serving a prison sentence, women's criminality.

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	10
1.1 Rozkvět vězeňství v Československu	11
1.2 Zacházení s vězňenými osobami po sametové revoluci	13
1.3 Původ českých věznic	15
2 POJETÍ TRESTU A TRESTÁNÍ.....	20
2.1 Účel trestu a jeho druhy	20
2.2 Příčiny kriminality u žen.....	23
2.3 Trestné činy žen	24
2.3.1 Nejznámější odsouzené ženy	26
3 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	29
3.1 Vězeňská služba	30
3.2 Typy věznic	30
4 ŽENY VE VÝKONU TRESTU	32
4.1 Věznice pro odsouzené ženy	33
4.2 Život odsouzených žen ve věznici	37
4.3 SARPO a stanovení programu zacházení	39
4.4 Standardizované programy zacházení.....	41
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 ŽENY VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY VE VĚZNICI	
NOVÉ SEDLO – OBJEKT DRAHONICE	44
5.1 Výzkumná strategie.....	44
6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	46
7 ZÁVĚR.....	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65
SEZNAM ZKRATEK	71
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	72
SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce jsou ženy ve výkonu trestu odnětí svobody. Důvodem výběru daného tématu je zaměstnání autorky, která pátým rokem pracuje na pozici dozorkyně ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice, která je určena pro odsouzené ženy. Při své práci se setkává s různými specifickými situacemi, ke kterým ve vězeňském prostředí dochází. Tyto situace provází a působí na odsouzené ženy po celou dobu výkonu trestu, ale i po propuštění na svobodu.

Žena, ať na počátku stvoření světa či dnes, zaujímala a zaujímá významná místa, hraje důležitou roli v lidském životě. Pokud nahlédneme do historie, žena byla udržovatelkou rodinného krbu, tepla domova a pečovatelkou dětí. A to již od počátku, kdy se na planetě Zemi začaly objevovat první lidské skupiny, které stavěly svá první sídla a osady. Postupem času se ženy začaly hlásit o svá práva, což nebylo snadné a potýkaly se tak s nevolí mužské populace. Dlouho trvalo, než mohly ženy studovat, pracovat i volit. Samozřejmě s tím vším bylo spojeno, z jaké společenské vrstvy žena pocházela nebo v jaké společnosti se mohla pohybovat.

V dnešním světě jsou ženy činné napříč všemi společenskými spektry, a to jak v politice, tak i v pracovních činnostech různých oborů, včetně sportů. Nelze však očekávat od žen stejné výkony jako od mužů, kde je potřeba vynaložit např. sílu. Přesto mají ženy snahu se mužům dosti vyrovnat, i když nejsou stejně finančně ohodnoceny jako muži. Právě onen finanční příjem může vést ženy k trestné činnosti.

Za nejprísnejší rozhodnutí soudem je zajisté považováno uložení trestu odnětí svobody. Ženy ve výkonu trestu odnětí svobody tvoří oproti mužům menší skupinu. K 31. 12. 2022 bylo ve věznicích umístěno 1 611 žen, kdežto počet odsouzených mužů činil 17 435. Do souhrnného počtu byly zahrnuty osoby ve vazbě, ve výkonu trestu i mladiství.

Bakalářská práce bude rozložena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude věnována vězeňství v České republice a původu českých věznic. Další kapitola bude zaměřena na pojetí trestu a trestání, na příčiny kriminality u žen a jejich trestné činy. Součástí kapitoly budou i nejznámější odsouzené ženy, které byly za svůj trestný čin popraveny nebo jim byl soudem stanoven trest odnětí svobody na doživotí. Dále bude věnována pozornost výkonu trestu odnětí svobody, který je zajištěn Vězeňskou službou

České republiky, a budou popsány typy věznic, u kterých došlo ke změnám. Poslední kapitola teoretické části bude pojednávat o ženách ve výkonu trestu, o jejich specifických potřebách a o jednotlivých věznicích na území České republiky, kde odsouzené ženy mohou vykonávat svůj trest odnětí svobody. Součástí kapitoly bude stručný pohled na život odsouzených žen ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice, na jejich práva a povinnosti a programy zacházení.

V praktické části bude využita kvantitativní výzkumná metoda prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník bude zaměřen na odsouzené ženy ve věznici v Drahonicích. Díky použití dotazníku dochází k získání většího množství dat a je spojený s větším počtem dotazovaných žen.

Hlavním cílem bakalářské práce bude zjistit příčiny vedoucí k protiprávním činům a specifikovat trestnou činnost odsouzených žen ve věznici v Drahonicích.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Již za vlády knížete Boleslava II. došlo ke sjednocení českých kmenů. Na území Čech, Moravy a Slezska dochází k vývoji státu, trestního práva a soudnictví, které je spojeno se vznikem a rozvojem českého vězeňství (Historická penologie, 2005, s. 1).

V dobách dávno minulých byla vězení zřizována v různých nehostinných sklepních prostorách hradů a zámků, odkud často nebylo návratu. Vězení sloužilo pro dobu pobytu před odsouzením a dále k pobytu po odsouzení, často do vykonání hrdelního rozsudku. Vězni při výsleších zažívali bolestivá muka, která je vedla k přiznání svých prohřešků.

V 18. století za vlády Marie Terezie došlo ve vězeňství k reformě. Novým trestním předpisem došlo k omezení ukládání hrdelních trestů a v roce 1776 došlo k zákazu trýznění. Pokračovatelem nastolených změn se stal syn Marie Terezie Josef II. Jeho období vlády (1780–1790) přineslo změnu ve formě zrušení trestu smrti, jenž nahradil doživotním uvězněním v těžkém žaláři. V důsledku těžkých životních podmínek docházelo u odsouzených k nejrůznějším nemocem. Jejich život končil zpravidla smrtí do tří let od počátku odebrání svobody.

V roce 1803 císař František II. rozhodl o znovu zavedení trestu smrti, který byl do roku 1848 použit ve 450 případech. Rok 1852 přinesl vydání císařského patentu o zločinech, přečinech a přestupcích, u nás využívaný jako trestní zákon. Toto období přineslo změnu v podobě úsilí napravit vězněné osoby. Převážně se o to zasloužili duchovní a členové některých církevních řádů. Velký kus práce v reformních změnách ve vězeňství odvedl vězeňský kaplan František Josef Řezáč, který v roce 1852 vydal spis „Vězeňství v posavadních spůsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců“ (Historická penologie, 2003, s. 6).

Zde lze tedy hledat základy resocializačního působení na pachatele trestných činů.

1.1 Rozkvět vězeňství v Československu

Nový samostatný stát, jehož vznik přinesl rok 1918, navázal na rakouské zákony i ve vězeňství. Zákon č. 48/1931 Sb., zákon o trestním soudnictví nad mládeží, a zákon č. 123/1931 Sb., zákon o státním vězení, vycházejí v roce 1931 a spolu upravují výkon trestu odnětí svobody.

Na resocializačním působení se ve věznicích nadále podíleli převážně duchovní a členové některých církevních řádů, zejména z Řádu sv. Františka a Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Na vzdělávání vězňů měli velký podíl i učitelé. Při trestání mladistvých byly využívány jiné prostředky než trest odnětí svobody. Dnes o takových trestech hovoříme jako o trestech alternativních nebo o ochranných opatřeních. Rovněž je zde kladen důraz na vzdělávání, odborný výcvik a zaměstnání, s ohledem na budoucí povolání mladistvých vězňů. Výslovně je zákonem stanoveno, že v polepšovnách má být mezi personálem pedagog a též lékař, podle možnosti s psychiatrickým zaměřením. Mezi další personál má být ustanovován ten, kdo se zvláště hodí pro tento úřad svými vlastnostmi, svou povahou a odborným vzděláním. O personál má být pečováno účelně zařízenými kurzy. Z toho je zřejmé, že zejména u mladistvých je kladen důraz na resocializaci pachatelů trestných činů.

Další období bylo poznamenáno druhou světovou válkou, kdy Československá republika byla odloučena od Slovenska a Podkarpatské Rusi. Důvodem takového činu byla okupace německými vojáky, v jejichž vedení stál kancléř Adolf Hitler. Po rozdělení československého území vznikl protektorát Čechy a Morava uvnitř Velkoněmecké třetí říše. Německá kriminální policie spolu s tajnou státní policií (Geheime Staatspolizei – Gestapo) zatýkala osoby, které byly umísťovány do vyšetřovacích vazeb a následně odeslány do koncentračních táborů (Francek, 1999, s. 79).

V protektorátu bylo zřízeno několik koncentračních, pracovních a sběrných táborů. Poslední jmenované tábory byly využívány pro romské občany. Vězni zde byli tříděni podle rasového popisu, docházelo ke kontrole lebky, nosu, uší, barvy očí a vlasů. Všechna tato kritéria rozhodovala o následujícím zacházení. Ve válečném období 1939–1945 přišlo o život okolo 360 000 obyvatel bývalého Československa a 195 000 lidí bylo

popraveno nebo umučeno v koncentračních táborech. Následné poválečné období nepřinášelo mnoho změn v resocializačním působení na vězněné osoby. V 50. letech prochází Československo diktaturou, jejímž vzorem byl Sovětský svaz. V té době byly věznice rozděleny do šesti typů dle stupně střežení. Vězněné osoby byly převážně řazeny za třídní nepřátele, staly se levnou pracovní silou využívanou při těžkých pracích. Vzhledem ke zvýšenému počtu vězněných osob vznikaly tábory nucených prací (Historická penologie, 2003, s. 8–9).

Vězení mělo zajistit nové smyšlení u protistátních vězňů. V roce 1948 vzniká zákon č. 231/1948 Sb., zákon na ochranu lidově demokratické republiky, který legalizoval politické utiskování. Protistátní vězni dle vězeňského řádu z roku 1951 zažívali oproti kriminálním vězňům daleko větší omezení (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Průlomem bylo vydání dokumentu hospodářské a sociální rady Organizace spojených národů v roce 1957 pod názvem Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni, který se stal výchozím dokumentem pro reformu vězeňských systémů v mnoha státech, včetně Československa.

S účinností od 1. 8. 1965 byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Tento zákon lze považovat za základ reformy československého vězeňství. Oproti předešlé třídní politické diferenciaci došlo i ke změně zařazování vězňů do výkonu trestu odnětí svobody. Na základě rozhodnutí soudu se odsouzení rozdělovali do tří nápravně-výchovných skupin. Ve výchovných ústavech bylo umožněno prostřednictvím odborných vězeňských zaměstnanců pracovat s odsouzenými. Tato činnost nesla pozitivní působení na zacházení s odsouzenými (Historická penologie, 2003, s. 9–10).

V soustavné výchově k řádnému životu lze spatřovat směřování k resocializaci pachatelů trestných činů v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.

Resocializační působení dále rozvádí § 30 uvedený v zákoně č. 59/1965 Sb. v původním znění takto: *„posláním kulturně výchovné práce je vytvářet u odsouzených uvědomělý vztah ke společnosti, založený na zásadách socialistické morálky a kultury. Je zaměřena především na výchovu odsouzených k zachovávaní zákonů a pravidel socialistického soužití, k poctivému poměru k práci, k ochraně a upevňování socialistického vlastnictví, jakož i na celkové zvyšování všeobecného vzdělání*

odsouzených a jejich kulturní úrovně“. V § 31 je pak zmíněna možnost vzdělávání základního nebo úplného středního, přičemž vzdělávání je vyhrazena mimopracovní doba.

V roce 1967 byl založen Výzkumný ústav penologický klinickým psychologem doc. PhDr. Jiřím Čepelákem. Zde se řada odborných pracovníků zabírala osobnostmi vězňů, jejich nápravami a resocializací (Historická penologie, 2003, s. 10).

Pomocí metod ze strany odborných zaměstnanců byly zaznamenány pozitivní výsledky u mladistvých odsouzených prostřednictvím výchovně-vzdělávacího působení. U odsouzených, jenž měli problém s alkoholem a s psychopatickými poruchami, přineslo pozitivní výsledek léčebné výchovné zacházení. Resocializace mladistvých byla zaměřována především na přípravu pro budoucí povolání vzděláním, a to i v rámci dovršení nápravy po propuštění. Díky nastolené výchově k socialistické morálce a kultuře poznamenalo tehdejší resocializační působení vězně. Resocializace vzhledem k tehdejšímu politickému smýšlení nebyla pojata správným směrem. Odsouzení byli směřováni dle obrazu nastolené socialistické morálky. Mocenským zneužitím tehdejšího politického zřízení nebyla resocializace pojata jako zacházení s odsouzenými, aby docházelo ke změně jejich postojů a chování směřující k řádnému životu po výkonu trestu v souladu se zákony, ale odsouzení byli směřováni k životu v souladu se socialistickou morálkou. Demokraticky smýšlející odsouzení tedy mohli být „napravováni“ k obrazu doktrínou stanovené socialistické morálky. Zajímavé bylo nastavení postpenitenciární péče prostřednictvím národních výborů a společenských organizací, které měly za úkol vytváření vhodných podmínek pro dovršení nápravy. Úkoly směřovaly zejména k zajištění přechodného bydlení a neprodleného nalezení pracovního místa.

1.2 Zacházení s vězněnými osobami po sametové revoluci

České vězeňství po roce 1980 bylo postiženo zásadním způsobem. Tehdejší ministr spravedlnosti, JUDr. Jan Němec, se zapříčinil o zrušení Výzkumného ústavu penologického. Záminkou tohoto činu byla neúčinnost jmenovaného ústavu. Pravdou bylo využívání státní moci proti bojovníkům za lidská práva, která vzrostla po zrodu Charty 77. Následně došlo k nárůstu uvěznění politických vězňů, kteří byli společně uvěznění s pachateli kriminálních činů. Tyto nevhodné podmínky vzbudili v mluvčích

Charty 77 nevoli vůči jednání s politickými vězni. Následkem nesouhlasu byla sepsána petice, kterou v roce 1978 zaslali České a Slovenské národní radě, Národnímu shromáždění a doc. PhDr. Čepelákovi. Začátkem roku 1989 bylo evidováno 2 860 osob ve výkonu vazby a 20 616 ve výkonu trestu odnětí svobody z politických důvodů (Historická penologie, 2003, s. 11).

Trest smrti byl pozastaven v roce 1990, kdy došlo k poslední popravě oběšením u odsouzeného pachatele. Příčinou smrti nebylo zlomení vazy, ale udušení (Monestier, 1998, s. 383).

Velkou politickou změnu pro Československou republiku přineslo datum 17. 11. 1989. Komunistický režim byl nahrazen obnovující se demokracií. S příchodem nového prezidenta Václava Havla, který byl sám politickým vězněm, dochází k četné amnestii. Následkem udělení amnestie zůstalo ve věznicích jen 6 000 odsouzených osob. Masitá amnestie vzbudila u nepropuštěných vězňů značnou nespokojenost v podobě hromadných vzpour a protestů ve všech vězeňských zařízeních. K největší vězeňské vzpouře v Československu došlo v Leopoldově na Slovensku, kdy 15. 3. 1990 věznici ovládli odsouzení. Vězni, kteří se nechtěli podílet na ničení věznice, byli vzbouřenci drženi jako rukojmí (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 18).

Po převratu v roce 1989 zůstal v platnosti zákon o výkonu trestu odnětí svobody (zákon č. 59/1965 Sb.), ale byl s účinností od 1. 7. 1990 novelizován zákonem č. 170/1990 Sb. Účel výkonu trestu dle uvedeného zákona nově zní: „*účelem výkonu trestu odnětí svobody je zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a soustavně ho vychovávat k tomu, aby vedl řádný život občana*“. V § 30 byla socialistická morálka nahrazena morálkou občanskou.

Jako prováděcí předpis k zákonu o výkonu trestu odnětí svobody byla ministerstvem spravedlnosti vydána vyhláška č. 247/1992 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody v nápravně výchovných ústavech České republiky. Tento předpis platil v rámci federace pouze pro Českou republiku, pro Slovensko byl vydán vlastní Poriadok. V Řádu výkonu trestu odnětí svobody bylo resocializační působení na odsouzené rozpracováno v hlavě třetí s názvem Kulturně výchovná práce a vzdělávání odsouzených. Součástí kulturně-výchovné práce byla právní výchova, zdravotní výchova, přednášky a besedy, zvláště k problematice etické, k manželské a k rodičovské výchově, k tématům historickým, kulturním, ekologickým a ekonomickým.

Pojem resocializace byl zakotven do zákona o výkonu trestu novelizací v roce 1993 s účinností od 1. 1. 1994, kdy zároveň došlo ke změně terminologie v názvech míst pro výkon trestu odnětí svobody. Dřívější nápravně výchovné ústavy se nově jmenují věznice. V novém znění zákona § 8 stanovuje resocializační programy: „*pro odsouzené zpracovává věznice resocializační programy, které představují souhrn pracovních, vzdělávacích, terapeutických a zájmových aktivit s diferencovaným přístupem při jejich realizaci. Skladba resocializačního programu vždy sleduje dosažení účelu výkonu trestu*“. Odsouzený měl možnost zvolit si z resocializačních programů nabízených věznicí. Pokud si odsouzený resocializační program nezvolil anebo zvolený program neplnil, byl mu stanoven program minimální.

1.3 Původ českých věznic

Doba vzniku českých věznic sahá do daleké historie, jež můžeme rozdělit do několika období. Od nejstarších objektů, které byly založeny k jinému účelu, až po věznice, které vznikly po roce 1990 a nadále plní svůj účel.

Věznice do roku 1850

Mezi nejstarší objekty jsou jednomyslně zařazeny Věznice Mírov a Věznice Valdice.

Věznice Mírov byla založena olomouckým biskupem Brunem ze Schauenburku a je řazena mezi nejstarší objekty, přesto o ní nemůžeme mluvit jako o nejstarší fungující věznici (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 63).

Původně hrad Mírov sloužil jako útočiště před řádícím morem a válkou nebo byl hrad využíván biskupy při lovech (Region Mohelnicko, online, cit. 2022-09-19).

V 18. století hrad plnil úlohu trestnice pro problematické duchovní. Od 19. století po četných úpravách zahájil svoji působnost, která dodnes trvá. Nyní je Věznice Mírov určena pro dlouhodobé a doživotní tresty odnětí svobody pro nejnebezpečnější mužské vězně.

Věznice Valdice je umístěna v prostorách bývalého kláštera. Výstavbu započal v roce 1623 Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna v podobě kláštera ve prospěch kartuziánských mnichů. V roce 1782 byli císařem Josefem II. kartuziáni vypuzeni. Majetek mnichů a vybavení kláštera padlo do rukou nevhodného přerozdělení a dražby. Následkem vzniklého úložiště hospodářských plodin nebo nepotřebných věcí objekt

ztrácel svoji původní krásu a docházelo k jeho chátrání. Až v roce 1856 se původně výstavný klášter dočkal změny v podobě rozhodnutí o zřízení centrální věznice, která měla sloužit pro odsouzené muže s nejtěžšími tresty od 10 let až po doživotí. Po rozhodnutí hraběte Ferdinanda z Trautmannsdorfu prodat rakouskému mocnářství bývalý klášter, byly započaty nemalé stavební přestavby vedoucí k vybudování věznice. Na zaopatření vězňů měly velký podíl Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského, které v roce 1868 opustily věznici následkem nové správy trestnice. Uvolněné prostory věznice, zapříčiněné přesunem vězňů s nejdelšími tresty, daly možnost vzniku Ústavu pro choré a mladistvé trestance. V době německé okupace gestapo využívalo část budov k nehumánnímu vyšetřování. Řada českých dozorců, kteří byli zaměstnáni ve věznici, bojovala proti německé vládnoucí třídě. V prostorách věznice ukrývali zbraně s municí, ale také osoby, které byly členy protifašistického odboje. V současné době Věznice Valdice splňuje svůj účel vzniku pro odsouzené muže s dlouhodobým trestem odnětí svobody (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Do tehdejší kartuzie byl v roce 1855 po zrušení věznice na Špilberku převezen známý loupežník Václav Babinský. Po svém propuštění v roce 1861 se Babinského ujaly řádové sestry sloužící v kartouzské věznici. Ty poskytly Babinskému možnost zaměstnání a ubytování v blízkosti kláštera v Řepích. Svoji práci zahradníka vykonával až do své smrti (Jedlička, online, cit. 2022-09-19).

Trestnice a soudní věznice v období 1850–1918

Další skupinu tvoří nově vybudované trestnice a soudní věznice, které byly samostatné nebo byly součástí justičního komplexu společně se soudem. Tehdy zřízené trestnice v Plzni na Borech a v Praze na Pankráci sloužily pro výkon trestu v délce více než jeden rok.

Věznice Plzeň vznikla z důvodu nedostačujícího místa pro odsouzené ve valdické kartouze a pražské Svatováclavské trestnici. K její výstavbě došlo v roce 1874 a plně zprovozněna byla v roce 1878. Její vzhled připomíná cylindr, věznice byla stavěna v paprskovitém uspořádání dle panoptického systému. Kolem kulatého obvodu vedou cely a pohled z vysoce umístěných oken je veden na venkovní fasádu (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 64).

Vazební věznice a ÚPVZD Praha Pankrác (dále jen Věznice Pankrác) byla vystavěna jako náhrada za nevyhovující Svatováclavskou trestnici v centru Prahy. Od samotného vzniku byla trestnice určena pro vykonávání trestu.

Mezi krajské soudní věznice určené pro trest odnětí svobody do jednoho roku jsou zařazeny věznice v Českých Budějovicích, Liberci, Litoměřicích, Olomouci a Opavě.

Poslední v řadě je Věznice Pardubice, která vznikla v roce 1891 jako Zemská donucovací pracovna. Jejím účelem bylo přimět osoby vyhýbající se práci vést spořádaný život. Od března roku 1952 se staly součástí pardubické věznice i ženy odsouzené za kriminální činy, ale i za politické postoje proti komunistickému režimu. Věznice zabezpečovala výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody pro odsouzené a mladistvé ženy určené do tehdejších čtyř typů věznic. V té době zde byla zřízena i specializovaná oddělení pro osoby s poruchou duševní nebo chování a oddělení trvale pracovně nezařaditelných. V roce 1998 odsouzené ženy zařazené do typu věznice s dohledem byly přemístěny do nově vzniklé Věznice Světlá nad Sázavou, dále do Věznice a ÚPVZD Opava (dále jen Věznice Opava) a do Vazební věznice Praha Ruzyně – objekt Řepy. Od roku 2004, po odchodu poslední odsouzené ženy, je věznice určena jen pro odsouzené muže (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Prvorepublikové vězeňské ústavy

V letech 1918–1938 vznikaly další nové vězeňské ústavy nacházející se v Ostravě, Hradci Králové a v Praze na Ruzyni.

Věznice v Ostravě byla vytvořena jako náhrada za přeplněný objekt nacházející se v jiné části města. Díky této problematice v roce 1926 byla započata výstavba nového krajského soudu s věznicí. Až za plného provozu, který se uskutečnil v roce 1929 s nástupem nových vězňů, byly zjištěny provozní nedostatky. Na jejich odstranění se pracovalo za plného provozu věznice (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Věznice na Ruzyni původně sloužila jako donucovací pracovna. Její výstavba byla započata v roce 1929 na místě dříve postaveného cukrovaru, ze kterého vymizely původní budovy a dochoval se jen dominující komín vodárenské věže. Na vybudování nové věznice se podíleli svěřenci z donucovací hradčanské pracovny. Dne 1. července 1935 věznice zahájila svoji činnost s kapacitou zhruba okolo 200 chovanců (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

V období druhé světové války věznice na Ruzyni začala fungovat jako věznice pod fašistickým vedením, což přineslo značné výhody pro německé trestance. Po únoru 1948 nechalo ministerstvo vnitra přistavět nové budovy, v nichž se nacházely vyšetřovací cely Státní bezpečnosti.

Poválečné období přineslo jednu nově zřízenou věznici ve Vinařicích, která z počátku sloužila jako nápravně-pracovní tábor.

Dvanáct věznic v letech 1948–1989

Toto období přináší největší nárůst nově vzniklých věznic. Mnoho z nich bylo vybudováno k práci vězňů v uranových dolech a zemědělství. U prvně zmiňovaných se jedná o věznice v Ostrově, Příbrami a Horním Slavkově. Postupem času, což bylo spojeno s ukončením prací v uranových dolech, dochází u jmenovaných věznic k modernizaci, která zapříčinila vymizení stop pochmurné minulosti. Pro práci vězňů v zemědělství byla vybudována v roce 1958 Věznice Nové Sedlo, současně s ní také pobočky Poláky, Sýrovice a Drahonice.

Nadále můžeme zmínit Vazební věznici a ÚPVZD Brno (dále jen Věznice Brno) v Bohunicích, která nyní zabezpečuje výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody, výkon zabezpečovací detence, ale i funkci vězeňské nemocnice pro muže, ženy a mladistvé.

Dva roky poté byla zřízena Věznice Bělušice, poté Věznice Heřmanice a Věznice Kuřim. V poslední jmenované věznici se nachází specializované oddělení pro sexuální delikventy, kterým byla soudem uložena ústavní sexuologická léčba během výkonu trestu, ale i po propuštění na svobodu (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Mezi další je zařazena Věznice Všehrady, která zaznamenává pobyt odsouzených žen. V roce 1960 bylo do věznice přemístěno okolo 300 odsouzených žen. Ty měly možnost pracovat pro státní statek, v okolních podnicích nebo na vnitřních pracovištích. Nyní je věznice určena pro odsouzené mladistvé muže, kteří zde vykonávají trestní opatření.

Nově vzniklá Věznice Oráčov na Rakovnicku také převážně sloužila pro vězně využívané jako pracovní síla v zemědělství. Před vybudováním zděných budov ve věznici byli odsouzení ubytováni v prostých dřevěných stavbách (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Mezi poslední zřizované věznice v uvedených letech jsou zařazeny Věznice Rýnovice u Jablonce nad Nisou a Věznice Stráž pod Ralskem.

Věznice po roce 1990

Toto období nese devět nově vzniklých věznic. V roce 1992 v bývalém areálu, který sloužil k těžbě uhlí, vznikla v Podkrkonoší Věznice Odolov. Rok poté věznice zaznamenala první odsouzené muže určené k výkonu trestu odnětí svobody. Další v pořadí je Věznice Jiřice, jejíž činnost byla zahájena v bývalém vojenském objektu pro hlavní velitelství sovětských vojsk. Podobnou souvislost se zřízením z bývalých kasáren nese Věznice Kynšperk nad Ohří, kdy po zrušení vojenského útvaru a následné smlouvě o převodu práva hospodaření objekt převzala Vězeňská služba České republiky.

Věznice Znojmo po uzavření původní budovy krajské soudní věznice sloužila později i potřebám pohraniční stráže. Přesto díky rozhodnutí tehdejšího ministra spravedlnosti o opětovném obnovení věznice ke znovuootevření došlo v roce 1996 (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 71).

Společné datum samostatného vzniku v roce 1997 nesou Věznice Břeclav a Věznice Karviná.

První věznice určená pro ženy k odnětí svobody byla zřízena v roce 2000 ve Světlé nad Sázavou. K realizaci vzniku věznice byl poskytnut areál, který v té době sloužil pro školy v přírodě. Hlavním důvodem byly přeplněné stavy v ostatních věznicích. Následně došlo ke zrodu Vazební věznice Teplice, která se stala samostatně činnou v roce 2001.

Poslední, nejmladší věznicí je Věznice Rapotice, jenž byla zřízena v bývalém vojenském areálu. K její samostatnosti přispělo nařízení ministryně spravedlnosti, ke kterému došlo v roce 2009.

2 POJETÍ TRESTU A TRESTÁNÍ

Trestání sahá do daleké historie společnosti. Trest, jehož opakem je pochvala, můžeme zařadit mezi nejčastěji používané výchovné prostředky. Přesto dle pedagogického hlediska by trest měl být použit jako poslední. My se budeme soustředit na pojetí trestu z hlediska právních následků trestných činů.

Francek (1999, s. 5) uvádí: „*trest je pak jedním z právních následků spojených se spácháním trestného činu, přičemž není právním následkem jediným ani nutným, neboť trestní zákon uvádí škálu možností, jak řešit konkrétní trestní věc bez uložení trestu, tj. upuštění od potrestání, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání apod., jakož i ukládání trestů přímo nespojených s odnětím svobody (např. tresty alternativní)*“.

Vědní obor, zabývající se trestáním, formami spojenými s výkonem všech trestů a jeho účinky, se nazývá penologie. Překlad penologie se skládá z latinské poena značící trest a řeckého logos znamenající nauku nebo slovo (Mařádek, 2005, s. 69–70).

Penologii lze historicky srovnat s filozofií a pedagogikou. Díky odlišnosti v názorech na způsob a druh trestání vznikají rozepře, kam penologii zařadit. Jedna část autorů ji vnímá jako právní vědu zařazenou pod kriminologii, jiní ji zahrnují do pedagogiky speciální nebo sociální a etopedii. Přes všechny názory je penologie brána jako samostatná, společenská a multidisciplinární věda, která má vlastní výzkumnou činnost. Do penologie je zařazena i penitenciární věda neboli penitenciaristika. Ta je převážně směřována k výkonu a účinku trestu odnětí svobody i následné resocializaci (Jůzl, 2017, s. 11).

Mařádek (2005, s. 61) uvádí: „*místo pojmu vězeňský se penitenciární používá spíše tehdy, když zdůrazňujeme, že za podstatu věznění nepovazujeme jen represí, ale nápravu, převýchovu a resocializaci*“.

2.1 Účel trestu a jeho druhy

Dřívější trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb.) formuluje účel trestu takto: „*účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému*

v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti“.

Dle historického hlediska můžeme účel trestu rozdělit do tří základních koncepcí:

- **teorie absolutní** uvádí, že trest je použit jako odplata za spáchaný trestný čin neboli stejný trest za utrpenou bolest;
- **teorie relativní** uvádí, že účel trestu je spojen s ochranou jedince a společnosti před kriminalitou;
- **teorie smíšená** nese od každé výše jmenované teorie určitou část. Jedná se o spojení odplaty s ochranou společnosti (Lata, 2007, s. 8).

V dnes platném trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) účel trestu není uveden, ale je zakomponován v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody (zákon č. 169/1999 Sb.) v § 1 odstavci 2: *„účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“) je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti“.*

Následek nepřizpůsobivého chování a odchýlení se od společenských norem vede k sankcím v podobě mnohočetných trestů. Naše soustředění bude směřovat k trestným činům, které nesou rysy protiprávního jednání a v trestním zákoně jsou stanovené jako trestné.

Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.), § 14 odst. 1 rozděluje trestné činy na přečiny a zločiny, kdy v odstavci 2 jsou přečiny formulovány takto: *„přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let“.* Za zločiny jsou považovány všechny trestné činy, které nejsou brány za přečiny. Za zvlášť závažné zločiny jsou brány úmyslné trestné činy, pro které se stanovuje trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nad deset let.

Soud, který rozhoduje o uložení druhu trestu by měl věnovat pozornost charakteru a závažnosti spáchaného trestného činu, jenž je spojen s poměry pachatele. Dále přihlíží k postoji pachatele po vykonání trestného činu, zda se přiznal k vině, přispěl k vyjasnění zločinu nebo důsledku trestu na nastávající život souzeného.

Ve výše jmenovaném zákoně v § 52 jsou uvedeny druhy trestů takto:

- odnětí svobody,
- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- zákaz držení a chovu zvířat,
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztráta vojenské hodnosti,
- vyhoštění.

Uložené tresty by neměly nést známky krutosti a ponížení lidské důstojnosti, oproti dobám minulých, kdy trest nesl podobu nedůstojného a bolestivého zacházení.

Mezi výše jmenovanými druhy trestů jsou zařazeny i tresty alternativní. Výhodou tohoto typu trestu je, že nedochází k odebrání svobody, ke ztrátě zaměstnání a především ke zpretrhání vazeb se svými blízkými. Za další předností stojí i úspora. Pobyt ve věznici je finančně náročný, jak pro odsouzené, tak především pro jejich rodiny. Délka alternativního trestu nesmí přesahovat délku trestu odnětí svobody, pokud by byl uložen nebo musí být přiměřený trestnému činu. Na správnost vykonávání alternativních trestů a opatření dohlíží Probační a mediační služba.

Probační činnost zajišťuje dohled a organizování nad obviněným nebo odsouzeným, kontroluje výkon uloženého alternativního trestu nebo chování vězňů osob po podmíněčném propuštění na svobodu. Mediační činnost přináší pomoc v podobě řešení sporu u obviněného a poškozeného (Štěrba, 2009, s. 10–11).

2.2 Příčiny kriminality u žen

Ženy jsou od samého zrodu považovány za křehké bytosti. Výchova žen byla vždy směřována převážně na roli matky spojenou s výchovou dětí a udržovatelkou chodu rodinného zázemí. V dávných dobách se ženy spíše mužům podřizovaly. Postupem času docházelo u žen k prosazení své osobnosti. Což vedlo v mnoha směrech k rovnocennosti s muži. K ženské kriminalitě se dříve nepřikládal takový důraz. Trestná činnost páchaná ženami nebyla činěna ve velké míře, proto na vykonávání spravedlnosti nebyl kladen takový důraz. Odklon od způsobilého chování byl považován za určitou psychickou poruchu. Během sedmdesátých let docházelo ke změnám a ženy začaly činit trestnou činnost srovnatelnou s muži. Na ženskou kriminalitu má vliv řada faktorů. Pod ně můžeme zařadit ženskou emancipaci, špatné rodinné zázemí nebo výchovu, sociálně-patologické jevy (alkohol, psychotropní látky i ztráta zaměstnání), ale i vrozené dispozice. Agresi většinou ženy uzavírají do svého vnitra s následnou naštvaností na svou osobu. Často ženy vypjaté situace řeší pláčem a postupným úpadkem do depresí.

„Ženy prostě nejsou zločinné proto, jelikož ke zločinnosti nejsou cíleně vychovávány tak jako muži.“ (Kubátová, online, cit. 2022-09-19)

Z pohledu sociologické teorie má vliv na kriminalitu prostředí, ve kterém se jedinec nachází. Socializace probíhá od samého zrodu života a hraje velký význam pro následující existenci. První roli v procesu socializace sehrává matka. Důležitost zde hraje osvojení návyků, pravidel chování, ale i dědičnost a výchova. Výchova děvčat oproti chlapcům je směřována k toleranci a dobročinnosti, do role ženskosti. Pozornost a kontrola ze strany rodičů vede k menším možnostem zločinnosti svých potomků. Pozitivum těchto činů přináší omezené styky s deviantními vrstevníky (Urbanová, 2004, s. 26–27).

Kriminalita žen dle biologické teorie nese vysvětlení, že ženy nejsou tak biologicky vyspělé jako muži. Oproti mužům nepoužívají tolik brutality, jsou pasivnější a chybí jim dostatečná podnikavost. U žen převládá citlivost a mateřské pudy. Přesto se zde nacházejí ještě další teorie, dle kterých se pachatel trestné činnosti již narodí.

Jedním z představitelů této teorie byl italský lékař Cesare Lombroso. Jeho zjištění přineslo poznatek o určitých anomáliích u zločinců. Lombroso charakterizuje rozenou pachatelku zločinu jako ženu s málo vyvinutým mateřským instinktem a vzhledově se

přibližující mužskému pohlaví. Mezi nejčastější charakteristické znaky zločinných žen udává Lombroso zvětšené čelistní svaly, dravý pohled, výrazné nebo silné tváře, tenké rty a ochlupení na tvářích. Za negativní vlastnosti jsou přiřazovány proľhanost, mazanost, krutost, marnivost nebo mstivost.

„Žena dopoušřějící se trestné činnosti náhodou, bývá obvykle pod vlivem cizího ovlivňování. Tato sugesce vychází ze strany milého a žena ji lehce podléhá, také ze sexuálních pohnutek neb důvěry milovanému muži, za druhé z opravdové, upřímné, láskyplné oddanosti, již bývají pachatelky často schopny.“ (Čepelák a Karabec, 1986, s. 17–18)

Mezi psychologické faktory vedoucí ke kriminalitě žen jsou přiřazovány závislosti na alkoholu a drogách nebo i sexuální zneužívání. Takové zkušenosti řadu žen vedou k následnému kriminálnímu chování, které končí odnětím svobody (Urbanová, 2004, s. 21–22).

2.3 Trestné činy žen

Charakter trestných činů spáchaných prostřednictvím žen je různorodý. A to od majetkových trestných činů až po úmyslné ublížení na zdraví nebo životě. Ženy se nenarodily s násilnickou povahou, ale pokud dojde k takovým činům, většinou se oběť stává osoba blízká, převážně z kruhu rodinného. Řada z nich ale sama zažívá psychické a fyzické trýznění nebo ponižování ze strany svého partnera. Uvnitř sebe mají pocit studu a obav z reakcí svého okolí. Následkem toho vznikají situace, kdy se samy uchylují k obranému skutku, který může vyústit násilnickým činem. V takových případech žena jedná bez rozmyslu a v afektu. Jak už bylo výše řečeno, ženy jsou křehké a slabší povahy, proto mnoho z nich postrádá rozhodnost a sílu se s tíživým stavem vypořádat.

V trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) nalezneme jednotlivé trestné činy proti životu a zdraví. Kdy § 140 odstavec 1 a 2 vymezuje vraždu jako úmyslné usmrcení jiné osoby s následným odnětím svobody na deset až osmnáct let a předem promyšlené usmrcení vede k trestu odnětí svobody na dvanáct až dvacet let.

Jiný zdroj formuluje vraždu takto: *„v právu se vraždou rozumí zločin spáchaný člověkem na jiné lidské bytosti, jenž způsobí smrt bez právního ospravedlnění (resp. v širším pojetí bez morálního ospravedlnění) a je vykonán s úmyslem zabít. Člověk,*

který úmyslně jinému člověku způsobí smrt, se nazývá vrah, zavražděný pak oběť. Vražda může být provedena formou pokusu, návodu, jako organizátor, nebo přímo jako pachatel. Úmysl k vraždě je přímý nebo nepřímý“ (Wikipedie, online, cit. 2022-09-19).

O vraždě novorozeného dítěte matkou § 142 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) uvádí: „*matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let*“.

Tento čin může být způsoben narušením duševního stavu po porodu. Většinou se takových činů dopouštějí svobodné mladé ženy nebo dívky, jejichž věk je z biologického hlediska nízký. Svě těhotenství po celou dobu skrývají. Roli zde sehrává i vzdělání nebo obava z reakce okolí. U zadaných žen může být příčinou nenávist k biologickému otci dítěte, který nesouhlasí s jeho zrodem. K usmrcení novorozeněte dochází nejčastěji ihned po porodu. Častými místy nalezení mrtvého těla jsou nádoby určené pro odpad, řeky nebo skládky.

Při ublížení na zdraví dochází k narušení fyzického nebo duševního chodu oběti. Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) v § 146 v odstavci 1 a 2 zmiňuje ublížení na zdraví takto:

„(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na těhotné ženě,*
- b) na dítěti mladším patnácti let,*
- c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
- d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo*
- e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání“.*

Mezi týrání svěřené osoby můžeme zahrnout i domácí násilí páchané ženami na mužích. Velmi často dochází k psychickým formám trýznění. Přitom muž je považován za silnou bytost, přesto dochází k situacím, kdy se sám stává obětí. V těchto případech se jedná o muže nesoucího známky slabosti oproti dominantní ženě. Příčinami takového jednání mohou být vyšší vzdělání, funkce nebo větší příjem financí ženy. Pod takové činy můžeme zahrnout slovní urážky, ponižování, nepříjemné přezdívky, zabraňování chození do zaměstnání, žárlivost, nucený sexuální styk nebo obviňování partnera z násilného chování. Žena v muži cítí slabost a svojí manipulací toho využívá. Své násilné činy dokáže otočit proti týranému muži. Společnost spíše bude věřit křehké ženě než muži, který je považován za silnou osobnost (Womenonly.cz, online, cit. 2022-09-19).

2.3.1 Nejznámější odsouzené ženy

Trest smrti je nevyhnutelně konečným a nevratným rozsudkem nad lidským životem. Na trest smrti nahlíží společnost dvěma názory. Zastánci trestu jsou jednotného názoru, a to smrt za smrt. Odpůrci argumentují tím, že každý člověk má právo na život a tímto rozhodnutím dochází k porušení lidských práv. V České republice je od roku 1990 trest smrti zrušen, přesto v řadě cizích zemí je využíván nadále.

Do této skupiny můžeme jednomyslně zařadit **Miladu Horákovou**. I když sama nespáchala žádný trestný čin, přesto si v roce 1950 vyslechla rozsudek o trestu smrti za velezradu proti tehdejší vládnoucí třídě. Několik slavných osobností (Albert Einstein nebo i Winston Churchill) se snažili získat pro Horákovou milost, přesto ve věznici v Praze na Pankráci došlo k její popravě. Milada Horáková byla zabita nelidsky brutálním způsobem, kdy bolestivá smrt trvala delší dobu, než bylo jindy běžné. Na jejím odsouzením se zapříčinila **Ludmila Brožová-Polednová**. Ta v té době zastávala funkci prokurátorky a svojí závěrečnou řečí odsoudila Miladu Horákovou k trestu smrti. Ve svých 87 letech nastoupila trest odnětí svobody ve věznici ve Světlé nad Sázavou, kde jí po necelých dvou letech byla udělena milost prezidentem Václavem Klausem. Do svého konce života nikdy nepřiznala svoji vinu (Osobnosti.cz, online, cit. 2022-09-19).

Marie Fikáčková se stala první odsouzenou ženou za násilný čin. Svých činů se dopouštěla na novorozenech dětech na gynekologicko-porodnickém a novorozeneckém oddělení v Sušici, kde byla zaměstnána jako zdravotní sestra. Ve svých chladných výpovědích bez pocitu lítosti popsala, jak k usmrcení a týrání novorozeňat docházelo.

Fikáčková uvedla, že za touhou zabíjet novorozenata stála její perioda. K popravě oběšením Marie Fikáčkové došlo 13. dubna 1961 v pankrácké věznici (Strnad, online, cit. 2022-09-19).

Poslední popravenou ženou na území Československa se stala **Olga Hepnarová**. V dospívajícím věku byla Hepnarová spíše uzavřená, s počínajícími psychickými problémy a depresemi. Za její popravou oběšením, která se uskutečnila v pankrácké věznici 12. 3. 1975, stál hrůzný čin. V roce 1973 Hepnarová úmyslně najela vypůjčeným nákladním automobilem do houfu lidí. O život tak přišlo osm lidí. Motivem měla být nenávist a pomsta proti společnosti, která dle její výpovědi ji měla zranit na duši (Lišková, online, cit. 2022-09-19).

Do skupiny žen odsouzených k doživotnímu trestu odnětí svobody můžeme zahrnout **Miroslavu Kukáčkovou**. Ta se stala nejstarší Češkou odsouzenou na doživotí. Po svatbě s německým mužem došlo z jeho strany k tyranii Kukáčkové. Spolu se svým synem najala romské bratry na vraždu svého chotě uskutečněnou 4. 1. 1997. Brzy poté došlo k odhalení, kdo stál za celým plánem úkladné vraždy. V roce 1998 byl německým soudem Kukáčkové uložený doživotní trest. Kukáčková několikrát prosila prezidenta České republiky o milost, ale její žádosti nebylo vyhověno a v roce 2008 ve svých 80 letech v opavské věznici zemřela (Strnad, online, cit. 2022-12-14).

Jaroslava Fabiánová spáchala čtyři vraždy, jež byly finančně motivované. Svoji první vraždu spáchala ještě neplnoletá. Fabiánová byla po odvolání odsouzena k trestu odnětí svobody na čtyři roky a devět měsíců. Po propuštění si přivydělávala jako prostitutka, ale jelikož byla lesbicky orientovaná, své oběti raději uspávala pomocí léků. Další obětí Fabiánové se stal nahodilý muž, který díky požití vysoké dávky léků spojenou s alkoholem zemřel. Fabiánová byla odsouzena na 10 let, kdy za dobré chování byla předčasně propuštěna. Poslední dvě vraždy spáchala Fabiánová na dvou mužích, kteří byli její rukou brutálně usmrceni. V roce 2005 byla Jaroslava Fabiánová odsouzena na doživotí (České krimi.cz, online, cit. 2022-09-19).

Mezi jednu z nejzvrůdnějších žen české kriminalistiky je zařazena **Dana Stodolová**. Za osm brutálních vražd, které spáchala se svým manželem, byli společně v roce 2004 odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody. Stodolová zneužívala ve velké míře léky, které užívala v důsledku traumatu ze znásilnění, k němuž došlo při cestě do zaměstnání. K tomuto incidentu došlo v době, kdy vzešel plán okrádat osoby

důchodového věku. Dle psychologů byla Stodolová hlavním organizátorem hrůzostrašných činů a prvotního plánu okrádat seniory (Lifec.cz, online, cit. 2022-09-19).

Romana Zienertová je poslední současnou ženou, která si odpykává doživotní trest odnětí svobody. Důvodem tohoto rozsudku bylo spáchání nepochopitelně brutální vraždy svých čtyř dětí. Otec nejmladší dcery žil ve společné domácnosti s vražedkyní a jejími třemi dětmi z prvního vztahu. On sám se stal prvním svědkem hrůzného činu. Zienertová se snažila svůj čin dát za vinu psychické pomatenosti a výpadku paměti. Odbornými specialisty byla shledána za svéprávnou a lhářku, která se chce vyhnout doživotnímu trestu. V roce 2012 byla uznána vinnou a doživotní trest si odpykává ve věznici v Opavě (Slánská, online, cit. 2022-09-19).

3 VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Vazba předchází odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody, kterou upravuje zákon č. 293/1999 Sb., o výkonu vazby. Místem uskutečnění se stávají vazební věznice nebo zvláštní oddělení věznic. Zásady výkonu vazby jsou formulovány v § 2: „*dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudek soudu vyslovena vina, nelze na toho, kdo byl vzat do vazby (dále jen „obviněný“), hledět, jako by byl vinen. Během výkonu vazby smí být obviněný podroben jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a k zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti. Ve výkonu vazby nesmí být ponižována lidská důstojnost a nesmí být podrobován fyzickému ani psychickému nátlaku*“.

Mezi důvody vzetí obviněného do vazby jsou zahrnovány obavy z útěku nebo skrývání, působení na svědky nebo spoluobviněné, maření vyšetřování a obava z udržování trestné činnosti. Dále při obavě v pokračování trestné činnosti, že svůj protiprávní skutek dokoná nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo jím hrozil (Mařádek, 2005, s. 115).

S prokázáním viny a vyřčením trestu se z obviněného stane osoba odsouzená k odnětí svobody. Právní uspořádání výkonu trestu odnětí svobody je stanoveno v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Spolu s vyhláškou č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, utvářejí stěžejní právní předpisy pro patřičný výkon trestu. Nadále se věznice řídí nařízeními generálního ředitele a metodickými pokyny ředitelů odborů generálního ředitelství Vězeňské služby. Na základě všech uvedených předpisů ředitel věznice vydá vnitřní řád věznice, který musí přihlídnout na její konkrétní podmínky (Sochůrek, 2007, s. 37).

Dle platné právní úpravy je výkon trestu odnětí svobody definován v zákoně č. 169/1999 Sb. následovně: „*účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“)* je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti“.

3.1 Vězeňská služba

Výkon trestu odnětí svobody v současné době v České republice zajišťuje Vězeňská služba České republiky. Ta byla zřízena zákonem České národní rady ve smyslu § 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ze dne 17. listopadu 1992, s účinností od 1. ledna 1993. Vězeňská služba spravuje výkon vazby a zabezpečovací detence a výkon trestu odnětí svobody. Za její řízení odpovídá generální ředitel Vězeňské služby, který je podřízen ministru spravedlnosti. Ten má pravomoc jmenování, ale i odvolání generálního ředitele. Organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby.

Vězeňská služba ČR obstarává řadu úloh, kdy činností justiční stráže je zajištění bezpečnosti a pořádku v soudních budovách, v místech činnosti soudu a ministerstva spravedlnosti. Na střežení, předvádění a provádění eskort vězněných osob spojenou se zajištěním pořádku a bezpečnosti v objektech Vězeňské služby se podílí vězeňská stráž. Dále činnost organizační, ekonomickou, speciálněvýchovnou, zdravotní a odbornou zabezpečuje správní služba. První dvě složky mají postavení ozbrojeného sboru (Mařádek, 2005, s. 118).

Za jednu z nejdůležitějších částí věznice je považováno oddělení výkonu trestu. Jeho zaměstnanci zajišťují vlastní výkon trestu odsouzených a na odsouzené mají největší vliv. Oddělení výkonu trestu je zastoupeno vedoucím oddělení, jeho zástupcem, psychology, speciálními pedagogy, sociálními pracovníky, vychovateli-terapeuty, samotnými vychovateli a dozorci.

3.2 Typy věznic

Dříve se věznice členily na čtyři základní typy:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou (Sochůrek, 2007, s. 17).

Od 1. října 2017 došlo ke změnám základních typů věznic, kdy z předchozích čtyř typů je počet zúžen na dva základní typy.

Dle zákona č. 169/1999 Sb. v § 8 odstavci 1 je stanoveno, že věznice jsou nyní členěny dle způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti spojeného s režimem výkonu trestu na věznice s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Vedle nich jsou zřizovány věznice pro mladistvé.

Nyní do věznice s ostrahou spadají odsouzení k výkonu trestu, kteří byli dříve zařazeni do věznic s dohledem, dozorem a ostrahou.

Dle zákona č. 40/2009 Sb. (§ 56) soud rozhoduje o zařazení odsouzených do věznice s ostrahou nebo zvýšenou ostrahou.

Věznice s ostrahou jsou podle stupně zabezpečení členěny na oddělení:

- „a) s nízkým stupněm zabezpečení,*
- b) se středním stupněm zabezpečení,*
- c) s vysokým stupněm zabezpečení“.*

Odsouzení jsou umísťováni do výše jmenovaných oddělení podle míry vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik, které je provedeno již na nástupním oddíle dané věznice. Vnější riziko představuje míru nebezpečnosti odsouzeného pro společnost s ohledem na trestnou činnost, délku trestu a formu zavinění, s přihlédnutím, zda již byl ve výkonu trestu. Vnitřní riziko formuluje míru rizika ohrožení bezpečnosti během výkonu trestu s ohledem na individuální charakteristiku odsouzeného, kde je zohledněna povaha trestné činnosti, nevykonaná ochranná opatření, průběh předchozích výkonů trestů nebo hrozba útěků.

Odborná komise, která vyhodnocuje míru vnějších a vnitřních rizik, dává doporučení o umístění do některého oddělení věznice s ostrahou. Konečné rozhodnutí vydává ředitel věznice.

4 ŽENY VE VÝKONU TRESTU

Rozdílnosti výkonů trestů mezi odsouzenými ženami a muži jsou zaneseny v zákoně č. 169/1999 Sb., kdy výkonu trestu odsouzených žen je věnován 4. díl.

Pro odsouzené těhotné ženy nebo ženy mající ve výkonu trestu u sebe dítě jsou v § 66 uvedeny tyto kázeňské tresty:

- „a) důtka,*
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,*
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,*
- d) pokutu až do výše 5 000 Kč,*
- e) propadnutí věci,*
- f) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny“.*

Oproti ostatním odsouzeným obou pohlaví nelze výše jmenovaným ženám uložit tyto uvedené kázeňské tresty:

- „f) umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,*
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,*
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů“.*

Výkon trestu u matek nezletilých dětí dle § 67 odstavce 6 uvádí, že základním programem zacházení u matky, které bylo povoleno mít u sebe a starat se o své dítě, je celodenní péče o něj.

V § 68 pod názvem Přerušení výkonu trestu u odsouzených žen je stanoveno: *„odsouzené ženě, která před nástupem výkonu trestu řádně pečovala o své nezletilé dítě, lze po vyjádření příslušného orgánu sociálněprávní ochrany dětí prodloužit dobu, po kterou je přerušen výkon trestu, až o 10 dnů v kalendářním roce k návštěvě dítěte, které se nachází v péči jiné osoby“.*

Mezi další rozdíly u výkonu trestu odsouzených žen oproti opačnému pohlaví patří hygiena a úpravy zevnějšku. U žen je přihlédnuto ke specifitějším podmínkám ohledně hygienických potřeb. A to umožnění každodenního koupání v teplé vodě a praní osobního prádla.

Odsouzené, která nemá základní hygienické prostředky ani peněžní prostředky na jejich zakoupení, poskytne správa věznice základní hygienické potřeby v nutném množství a sortimentu.

V tomto směru je nutností a povinností ze strany věznice zajišťovat likvidaci biologického odpadu. Co se týče zevnějšku a úpravy vlasů, zákon nezakazuje odsouzeným ženám změny provádět, přestože výrazná úpravu vede k proměně vzhledu. Tyto změny povoluje na žádost odsouzených žen vedoucí oddělení výkonu trestu.

Zdravotní péče se uskutečňuje ve vězeňské ordinaci praktického lékaře. Na každém jednotlivém oddíle jsou vyvěšeny konkrétní dny a ordinační hodiny, kdy bude lékař přítomen ve věznici (Vnitřní řád objekt Drahonice, článek 8, odstavec 2).

Za nutnou zdravotní péči jsou považovány pravidelné gynekologické kontroly.

Další rozdílnost můžeme nalézt i ve vystrojování, kdy odsouzené ženy mají možnost využívat ústavní sukně.

Emoční a psychické projevy jsou dalším specifickým znakem odsouzených žen. Celkově jsou ženy považovány za křehké a jemné bytosti. Nemožnost trávení času se svými blízkými vede k prohloubení negativních emocí spojených s plačtivostí, poklesem nálady, ale i k riziku konfliktnosti. Především těmito stavy upoutávají pozornost celého okolí na svou osobu. Pro odsouzené ženy je důležitá také komunikace, kterou vyhledávají i u zaměstnanců vězeňské služby. Díky ní odsouzené ženy získávají pocit vnímání, podpory a pochopení. Tímto činem ze strany vězeňského personálu dochází i k předcházení mimořádných situací.

4.1 Věznice pro odsouzené ženy

V současné době má Vězeňská služba České republiky ve své kompetenci 10 vazebních věznic, 25 vězeňských zařízení a 3 detenční ústavy. Dva detenční ústavy jsou součástí vazebních věznic v Brně a v Praze. Třetí ústav pro výkon zabezpečovací detence se nachází ve Věznici Opava.

Statistické údaje Vězeňské služby evidují k 30. 12. 2022 celkový počet 1 611 vězněných žen. Počet odsouzených žen, včetně mladistvých žen, činil 1 485. Ve výkonu vazby bylo k uvedenému datu 114 obviněných žen, včetně mladistvých, a v detenčním ústavu se nacházelo 12 žen (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2023-01-10).

Mezi současné fungující ženské věznice v České republice jsou zařazeny: Věznice Světlá nad Sázavou, Věznice Opava, Věznice Nové Sedlo – objekt Drahonice, Vazební věznice Praha Ruzyně, která je spojena s objekty Řepy a Velké Přílepy.

Věznice Světlá nad Sázavou se nachází na Vysočině a jedná se o největší ženskou věznici na území České republiky. Věznice je určena pro výkon trestu žen s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení, nachází se zde i oddělení se zvýšenou ostrahou. Ve věznici se nadále nachází oddíl pro výkon trestního opatření odnětí svobody pro mladistvé ženy.

Pro specifické skupiny odsouzených žen vyžadujících zvláštní přístup jsou určeny specializované oddíly se zaměřením na konkrétní problematiku:

- oddíl s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení určený pro matky nezletilých dětí. Věková hranice dětí činí od jednoho roku do dovršení tří let;
- oddíl pro matky dětí do jednoho roku dítěte, které spáchaly zvlášť závažný trestný čin. Tyto ženy svůj trest vykonávají ve věznici s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení a ve věznici se zvýšenou ostrahou. Výkon trestu nebyl soudem přerušen, ale v souvislosti s jejich těhotenstvím jim byla umožněna péče o dítě do jednoho roku;
- oddíl pro ženy pracovně nezařaditelné s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení a oddělení se zvýšenou ostrahou (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Ve věznici k 30. 12. 2022 je udán počet 830 odsouzených žen, včetně dvou mladistvých. V nízkém stupni zabezpečení je umístěno 127 žen, 255 jich je ve středním stupni zabezpečení, ve vysokém stupni zabezpečení 426 a v oddělení se zvýšenou ostrahou 20 odsouzených žen (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2023-01-10).

Věznice Opava, kterou nalezneme v Moravskoslezském kraji, je složena ze dvou objektů. První z objektů se nachází v Krnovské ulici a je určený pro odsouzené muže a pro výkon zabezpečovací detence. Druhý objekt v Olomoucké ulici je určen pro odsouzené ženy, které jsou zařazeny do věznice s ostrahou s vysokým, středním a nízkým stupněm zabezpečení a do oddělení se zvýšenou ostrahou. V roce 2009 došlo k vymístění mladistvých odsouzených z důvodu zřízení ústavu pro zabezpečovací detenci. Pro splnění

všech podmínek pro fungující výkon zabezpečovací detence byla započata rekonstrukce ubytoven. K prvnímu umístění chovanců došlo v únoru roku 2013.

Součástí věznice jsou i specializované oddíly pro odsouzené ženy určené:

- pro výkon ochranného léčení protitoxikomanického, protialkoholního a léčení pro patologické hráčství,
- pro výkon trestu s poruchami duševními a poruchami chování s individuálním zacházením,
- oddíl se zesíleným stavebně-technickým zabezpečením, který je jediný v České republice pro odsouzené ženy (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 190).

Aktuální stav k 30. 12. 2022 je 185 odsouzených žen. Z toho v nízkém stupni zabezpečení je umístěno 24 odsouzených žen, ve středním stupni zabezpečení 86 a ve vysokém stupni zabezpečení 60. V oddílu se zvýšenou ostrahou se nachází 15 odsouzených žen (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2023-01-10).

Vazební věznice Praha Ruzyně – objekt Řepy je určen pro výkon trestu odsouzených žen ve věznici s ostrahou s nízkým a středním stupněm zabezpečení. Součástí vazební věznice je oddělení v Domově sv. Karla Boromejského. Na jeho vzniku se podílela spolupráce Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského a Vězeňské služby České republiky, a to v září roku 1996. Posláním domova je péče o lidi nemocné a věkem pokročilé. Domov se vhodně prezentuje jako Dům čtyř světů: „*svět starých a nemocných lidí, svět řeholních sester, svět civilních zaměstnanců a dobrovolníků a svět odsouzených žen*“ (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Zmiňované ženy jsou ubytovány v tomto domově a tím pádem se stávají jeho součástí. Za jejich výběrem stojí faktory ve formě psychologických testů, zohlednění osobnosti, charakteru trestné činnosti a přihlížení k názorům odborníků. V domově se podílejí na úklidu všech prostor, pracují v kuchyni, prádelně nebo zahradě. Jejich činnost je směřována i k péči o pacienty na lůžkovém oddělení a v denním stacionáři. Pro odsouzené ženy, které mají snahu o co nejlepší návrat do společnosti, organizuje Domov sv. Karla Boromejského spolu s Vězeňskou službou Kurz sv. Zdislavy z Lemberka. Jedná se o sanitářský kurz, který probíhá dvakrát ročně se schválením Ministerstva zdravotnictví České republiky. Po úspěšném zakončení kurzu získávají ženy osvědčení, kde není uvedeno, že byl absolvován ve výkonu trestu. Tímto činem je mířeno

k nápomoci ženám po propuštění najít nové možnosti zaměstnání, spojené s vydáním se správným směrem (Domov sv. Karla Boromejského, online, cit. 2022-09-19).

Vazební věznice Praha Ruzyně – objekt Velké Přílepy je určen pro výkon trestu odsouzených se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Kapacita objektu je stanovena pro 151 vězněných žen. Její provoz byl zahájen roku 2012. Rok poté, kdy tehdejší prezident Václav Klaus udělil amnestii, byla věznice uzavřena. Příčinou byl rapidní pokles odsouzených žen a zbylé ženy byly přemístěny do Věznice Světlá nad Sázavou. Postupným nárůstem žen určených do výkonu trestu odnětí svobody došlo v roce 2015 ke znovuootevření objektu (iDNES.cz, online, cit. 2022-09-19).

Vzhledem k tomu, že oba objekty spadají pod Vazební věznici Praha Ruzyně, jsou počty odsouzených a obviněných žen uváděny dohromady pro oba objekty. Aktuální celkový stav k 30. 12. 2022 činí 175 odsouzených žen a 7 se jich nachází ve výkonu vazby (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2023-01-10).

Věznice v Drahonicích se nachází na okraji obce Drahonice, ve které žije celkem malý počet obyvatel. V blízkosti této obce se nachází hlavní silniční trasa Praha – Karlovy Vary. Do roku 1958 plnila věznice funkci pobočky nápravně-výchovného tábora Sýrovice, který dnes již neexistuje. Od roku 1992 spadaly Drahonice pod Věznici Oráčov. Rok 2002 přinesl pro věznici v Drahonicích změnu, stala se součástí Věznice Nové Sedlo, což trvá doposud. V té době sloužila věznice pro odsouzené muže zařazené do kategorie s dozorem. Později byl ve věznici zřízen i oddíl s dohledem. Velký dopad na věznici přinesla amnestie tehdejšího prezidenta republiky. Z celkového počtu 296 vězněných mužů kles na 170, tím pádem se provoz věznice stal ekonomicky náročným. V květnu 2013 nařízením ministra spravedlnosti byla věznice zrušena a došlo k jejímu uzavření. Po nějakou dobu objekt původní věznice sloužil k umístění cizinců, kteří byli zadrženi na našem území. Vzhledem narůstajícímu počtu odsouzených k výkonu trestu docházelo k přeplněnosti věznic. V té době téměř z 23 000 odsouzených bylo více než 1 500 žen. Tato situace vedla k rozhodnutí znovu otevřít věznici v Drahonicích, která bude určena ženám vykonávajícím trest odnětí svobody.

Na rekonstrukci areálu, který byl za doby pobytu migrantů zničen a vyprázdněn, se podílelo s civilními firmami okolo 200 odsouzených z jiných věznic. Tímto Vězeňská služba ušetřila na nákladech k rekonstrukci více než milion korun. Věznice v roce 2017

přijala první skupinu v počtu 32 odsouzených žen přemístěných z Věznice Světlá nad Sázavou (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Kapacita věznice je určena pro 194 odsouzených žen. Chybějící kuchyně je důvodem, proč nelze navýšit počet odsouzených žen, jídlo je dováženo dvakrát denně z nedaleké Věznice Oráčov. Dříve tuto činnost zajišťovala Věznice Nové Sedlo, ale s narůstajícím počtem odsouzených v obou věznicích nebyla možnost zabezpečení dovozu stravy do drahonické věznice.

Nyní je věznice v Drahonicích situována jako věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Pro oba stupně zabezpečení jsou zřízeny nástupní, standardní a výstupní oddíly. Ve středním stupni zabezpečení se navíc nachází oddíl bezdrogové zóny. Nadále je do objektu Drahonice zařazen krizový a uzavřený oddíl (NGŘ č. 34/2021, § 6, písmeno h).

K datu 30. 12. 2022 eviduje věznice v Drahonicích celkově 157 odsouzených žen. Z toho se nachází ve středním stupni zabezpečení 61 odsouzených žen a 96 jich je zařazeno do vysokého stupně zabezpečení (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2023-01-10).

4.2 Život odsouzených žen ve věznici

Na odsouzené ženy po příjezdu do věznice čeká kontrola všech osobních věcí. Tento úkon není pro řadu z nich příjemný. Po dobu svého trestu se musí rozloučit s některými svými věcmi, které jsou uloženy ve výstrojním skladu. Následně dochází k vystrojení ústavním oblečením a součástkami.

Úlevu od nošení vězeňského oděvu či obuvi povoluje ředitel věznice nebo vedoucí oddělení výkonu trestu. Odsouzené je vydáno zvláštní povolení, které musí mít u sebe. Pokud je udělena úleva v nošení ústavního oděvu, je ženám poskytnuta tepláková souprava (Vnitřní řád objekt Drahonice, článek, odstavec 8).

Ubytování ve věznici je situované jako ložnicový systém, složený z pěti oddílů. Dva oddíly jsou určené pro střední stupeň zabezpečení a zbývající tři pro vysoký stupeň zabezpečení. Na každém oddělení jsou čtyři ložnice, které skýtají až 12 lůžek.

Odsouzeným ženám je přiřazeno lůžko a osobní uzamykatelná skříňka, která musí být označena jménem a příjmením. Pokud odsouzená nemá vlastní zámek, lze si jej

zakoupit ve vězeňské prodejně nebo si jej může nechat zaslat v nárokovém balíčku anebo je zámek zapůjčen věznicí (Vnitřní řád objekt Drahonice, článek 6, odstavec 1).

Odsouzené ženy nesmí provádět žádné změny ve stěhování bez souhlasu zaměstnanců věznice.

Stravování ve věznici je řízeno obecnými právními předpisy, vyhláškou ministerstva zdravotnictví a zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a interním předpisem. Zákon stanovuje: „*odsouzeným se poskytuje pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají požadavku udržení zdraví a přihlížejí k jejich zdravotnímu stavu, věku a obtížnosti vykonané práce. V rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice, se přitom přihlíží k požadavkům kulturních a náboženských tradic odsouzených*“.

Jak již bylo uvedeno výše, objektu Drahonice chybí vlastní kuchyň. Strava je dovážena z Věznice Oráčov, která je určena pro muže. S tím souvisí i skladba jídelníčku, která je srovnatelná i pro odsouzené ženy v Drahonicích.

Odsouzené ženy mají možnost užívat telefonní přístroj přímo na oddíle, do kterého jsou zařazeny. Každé z nich je povoleno pět telefonních čísel, která jsou zaměstnanci věznice nejprve ověřena. Nejčastěji se jedná se o rodinné příslušníky, ale i advokáty. Vězeňská služba má právo kontrolovat telefonáty, ale pokud se jedná o hovory s obhájcem, nesmí být odposlech použit. Veškeré telefonní rozhovory odsouzených žen jsou evidovány.

Korespondenci, jak příchozí, tak i odchozí, je Vězeňská služba oprávněna kontrolovat, je i oprávněna seznámit se s obsahem zasílaných písemností. Pokud jde o úřední korespondenci, ta kontrole vystavena není, pouze se zaeviduje.

Balíčky nesmí obsahovat věci, které jsou v rozporu s účelem výkonu vazby a trestu, v podobě cenností nebo peněz, zbraní, nebezpečných předmětů, mobilních a telekomunikačních technik, léčiv nebo alkoholických nápojů a jiných. Dále nelze zasílat potraviny, které podléhají rychlé zkáze nebo mají povahu epidemiologicky rizikových potravin. Jejich povolená hmotnost musí činit maximálně 5 kg.

Návštěvy se uskutečňují zpravidla jednou měsíčně v trvání 3 hodin v k tomu určených místnostech. Počet návštěvníků je zpravidla určen na 4 osoby, včetně nezletilých dětí. Bez svolení nesmí být odsouzené předány jakékoliv předměty, věci nebo finanční prostředky. Povolené balíčky se předávají odsouzeným ženám až po patřičné

kontrole a nesmí přesáhnout 5 kg. V případě nerespektování pravidel může být ze strany zaměstnanců věznice návštěva ukončena.

4.3 SARPO a stanovení programu zacházení

Během týdenního pobytu na nástupním oddělení věznice se odsouzené seznamují s vnitřním řádem, zákonem, svými právy a povinnostmi a prostředím věznice. V té době také dochází ke zdravotní prohlídce a vstupnímu pohovoru s odbornou komisí. Odbornými zaměstnanci věznice je vytvořena komplexní zpráva o odsouzené a na jejím základě je stanoven program zacházení.

Program zacházení vychází z komplexního posouzení odsouzené, po zhodnocení jejích kriminogenních rizik a potřeb (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Dříve byla komplexní zpráva tvořena pouze na základě pohovorů a posouzení, které provedli odborní zaměstnanci věznice. V závěru svých posouzení odborní zaměstnanci uvedli doporučení pro stanovení programu zacházení tak, aby byly zvoleny ty aktivity, které mohou způsobit žádoucí změny postojů a chování odsouzené, tedy její resocializaci.

Postupně se do vstupního posouzení odsouzených zavedl hodnotící nástroj SARPO (Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených). Tento hodnotící nástroj na základě údajů získaných odbornými zaměstnanci při vstupních posouzeních a následně zadaných do příslušných částí nástroje SARPO provede výpočet kriminogenních rizik a potřeb odsouzené. Nástroj SARPO pracuje s výpočtem statického rizika z údajů o kriminálním chování, výpočtem dynamického rizika vyhodnocujícího celkem 48 rizik v 7 základních životních oblastech, odhadem způsobení újmy a specifikace potenciální oběti na základě analýzy trestné činnosti a vyhodnocením motivace a sebehodnocení odsouzené (Vězeňská služba ČR, online, cit. 2022-09-19).

Závěrem komplexní zprávy zpracované na základě hodnotícího nástroje SARPO nadále zůstalo doporučení odborných zaměstnanců pro program zacházení. Odborní zaměstnanci zde mají na základě zjištěných rizik a potřeb doporučit stanovení cíle programu zacházení, kde cílem by mělo být odstranění či alespoň zmírnění zjištěných kriminogenních rizik k naplnění zjištěných potřeb odsouzených. Jako prostředky k dosažení tohoto cíle jsou navrhovány aktivity programu zacházení.

Druhy programů zacházení a aktivity

V zákoně č. 169/1999 Sb. § 41 odstavec 3 je uvedeno: „*program zacházení obsahuje konkrétně formulovaný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení. Pravidelnou součástí programu zacházení je určení způsobu zaměstnávání odsouzeného, případně jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti, směřující k vytvoření předpokladů pro jeho soběstačný život v souladu se zákonem. Pokud u odsouzeného přichází v úvahu více variant programu zacházení, umožní se mu výběr*“.

Podle aktuálně platné legislativy si již odsouzená program zacházení nevolí, ale je jí stanoven. Program zacházení se skládá z aktivit pracovních, vzdělávacích, speciálněvýchovných, zájmových a aktivit zaměřených na oblast utváření vnějších vztahů.

Pracovní aktivity, kdy se jedná především o zaměstnávání odsouzených. Práce k zajištění každodenního chodu věznice anebo pracovní terapie vedená odbornými zaměstnanci věznice.

Mezi **vzdělávací aktivity** jsou řazeny dokončení základní školní docházky (převážně u mladistvých odsouzených), vzdělávání organizované či realizované středním odborným učilištěm. Odborní zaměstnanci věznice mohou vést i vzdělávání v korespondenčních kursech nebo v síti základních, středních, vyšších odborných nebo vysokých škol.

Speciálněvýchovné aktivity jsou sociální, speciálněpedagogické, psychologické a terapeutické působení vedené příslušně odbornými zaměstnanci. Aktivity jsou zaměřené na oblast příčin a důsledků páchání trestné činnosti, na rizika kriminogenní a na potřeby osobnosti odsouzené a na její změnu postojů, myšlení a chování.

Zájmové aktivity, kdy jedná se o formy individuální a skupinové zájmové činnosti organizované a vedené odbornými zaměstnanci, které se zapíříčňují o vědomosti a sociální dovednosti odsouzených.

Aktivity zaměřené na oblast utváření vnějších vztahů jsou zaměřené na podporu k udržení, vytvoření nebo posílení vazeb se svými blízkými mimo věznici. Tyto aktivity napomáhají odsouzeným ženám k uspokojení základních psychických potřeb. Vztahy udržují především prostřednictvím korespondence, telefonními hovory

a návštěvami. Navíc také mohou být odsouzené ženy ve spojení s různými náboženskými skupinami nebo neziskovými organizacemi.

Řádné plnění a účast na programech zacházení vede odsouzené ženy k pozitivnímu hodnocení, které sehraává důležitou roli např. při rozhodování o podmíněném propuštění.

Dělení typů programů zacházení dle míry rizik:

- programy minimálního zacházení jsou vhodné pro odsouzené s nízkými riziky, kde je kladen důraz na pracovní a zájmové aktivity;
- programy standardního zacházení jsou určené pro odsouzené se středními až vysokými riziky. Zde je kladen důraz aktivity pracovní a vzdělávací;
- programy speciálního zacházení jsou aktivity speciálněvýchovné a vzdělávací pro odsouzené s vysokými až velmi vysokými riziky;
- programy výstupního zacházení jsou určené pro odsouzené, kde je přihlíženo na délku trestu a k následné pomoci vytvořit příznivé podmínky pro soběstačný způsob života po propuštění z výkonu trestu;
- program motivačního zacházení. Ten je určen pro odsouzené, které odmítají přijetí programu zacházení, a tak se zařazují do programu základního motivačního zacházení, ve kterém se klade důraz na dodržování pořádku a bezpečnosti a pracovní aktivity.

4.4 Standardizované programy zacházení

S ohledem na to, že se do věznic dostávají odsouzení, kteří jsou pachateli nějakým způsobem specifické trestné činnosti a mají přibližně stejná kriminogenní rizika a potřeby, je žádoucí v rámci programu zacházení na takové odsouzené působit jednotně.

Vězeňská služba ČR proto ve svých interních předpisech stanovila postupy a zásady pro tvorbu standardizovaných programů zacházení a na základě vládních úkolů začala vypracovávat standardizované programy zacházení pro určité specifické skupiny odsouzených. Postupně tak vznikly programy 3Z (dříve ZZZ – zastav se, zamysli se a změň se), GREPP a GREPP 2, FEDDO, TP 21 JUNIOR, PARDON, TP KEMP, Zuřivec, Antiagresivní trénink a Výstupní oddíl – otevřená věznice.

Program 3Z je standardizovaný program zacházení určený pro odsouzené muže i ženy, kteří/které jsou ve výkonu trestu opakovaně převážně za majetkovou trestnou činnost. Na realizaci tohoto programu participuje i Probační a mediační služba. Odsouzení jsou do něho zařazováni okolo 6 měsíců před předpokládaným podmíněným propuštěním, případně před koncem celého trestu (Drápal, Jiříčka a Raszková, 2021, s. 271).

Program GREPP, jehož cílovou skupinou jsou pachatelé trestných činů násilí na dětech, zejména týrání a sexuální zneužívání dětí. Program GREPP se dělí na dvě části, kdy první částí je krátkodobý intenzivní reedukační program, který je pro vytipované odsouzené povinný. Druhou částí je dlouhodobý terapeutický program pro odsouzené, kteří absolvovali první část a dobrovolně se této části chtějí zúčastnit.

Program FEDDO je obdobou programu GREPP, ale cílovou skupinou jsou odsouzené ženy, které spáchaly trestný čin násilí na dětech. Realizace tohoto programu probíhá ve Věznici Světlá nad Sázavou.

Program TP 21 JUNIOR je edukativně-terapeutický program pro mladistvé odsouzené muže. Cílovou skupinou jsou mladiství odsouzení s poruchami chování, kteří se projevují násilnickými sklony a agresivitou v kolektivu ostatních mladistvých odsouzených nebo nevhodným chováním se znaky šikanování.

Program PARDON byl vytvořen ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu a je koncipován jako program pro řidiče. Jeho cílem je vytvoření náhledu na problémové chování jedince, které vedlo k dopravnímu přestupku či k trestnému činu v dopravě.

Program TP KEMP byl vytvořen s využitím poznatků Psychiatricko-psychologického justičního centra kantonu Curych a Institutu forenzní psychologie v Praze. Jedná se o dlouhodobý terapeutický program pro odsouzené muže. Jeho cílem je vytvoření náhledu na násilné chování a naučit se ovládat toto chování. Tento program probíhá ve Věznici Vinařice po dobu osmnácti měsíců (NGŘ č. 13/2019).

Program Zuřivec je krátkodobý skupinový program pro odsouzené, kteří se dopustili násilí. Jeho cílem je vytvoření náhledu na problémové chování, hledání příčin a souvislostí tohoto chování, které vedlo k páchání násilí nebo násilné trestné činnosti. Pomocníkem tohoto programu je animovaný film Zuřivec. Ten napomáhá k práci s dětmi, stávajícími se svědky domácího násilí. Dále směřuje k přesvědčení dítěte, že není důvodem takových činů, a zbavuje jej strachu odkrýt svou zkušenost. Film je určen i pro

osoby, které se domácího násilí dopouštějí. Cílem je ukázat těmto osobám, jak děti prožívají roli svědka při násilném chování (NGŘ č. 13/2019).

Krátkodobý skupinový intervenční **program Antiagresivní trénink** je zaměřen na zvýšení sebekognitivní odsouzených v oblasti vlastního chování, na snížení pravděpodobnosti neadekvátních projevů chování v podobě projevované verbální a fyzické agrese a na zvýšení schopnosti užití seberegulačních mechanismů odsouzených v oblasti zvládání stresu a frustrace. Cílovou skupinou jsou zejména odsouzení muži a ženy, v jejichž životě hraje bez ohledu na druh spáchané trestné činnosti dominantní roli nezvládání agresivity.

Program Výstupní oddíl – otevřená věznice vyzdvihuje posilování protektivních faktorů u odsouzených, poskytování prostoru pro osobní odpovědnost odsouzených při organizaci výkonu trestu, vyšší míru individuálního působení na odsouzené metodou „doprovázení“ a intenzivnější přibližování prostředí výkonu trestu civilnímu životu.

Pro odsouzené s doživotním trestem je vytvořen program, kde je kladen důraz na udržení vývoje jejich osobnosti i době výjimečného trestu (NGŘ č. 13/2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ŽENY VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY VE VĚZNICI NOVÉ SEDLO – OBJEKT DRAHONICE

V této kapitole se budeme zabývat výzkumným šetřením u odsouzených žen ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice prostřednictvím dominantní dotazníkové metody. Autorkou sestavený dotazník je uveden v příloze bakalářské práce. Jelikož autorka pracuje na pozici dozorkyně ve věznici a je s odsouzenými ženami v častém kontaktu, tak to v autorce vyvolalo zájem zjistit, kdo vlastně jsou odsouzené ženy. Co je přivedlo k páchání trestné činnosti a její charakter, zda mají dotazované ženy děti, jaké mají rodinné zázemí a jaký styl života vedly před trestem odnětí svobody.

5.1 Výzkumná strategie

Hlavním cílem praktické části této bakalářské práce bylo zjistit příčiny vedoucí k nedovoleným činům a specifikovat trestnou činnost u odsouzených žen ve věznici v Drahonicích.

Dílčí cíle výzkumu

- Strukturovat trestné činy odsouzených žen.
- Zjistit, jak dotazované ženy vnímají své prvotní rodinné prostředí.
- Zjistit, zda má vliv ekonomické zajištění u odsouzených žen na páchání trestné činnosti.

Základní design výzkumu a výzkumná metoda

Pro vypracování empirické části byla použita metoda kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření. Pomocí této metody dochází ke sběru většího množství dat a může být tak uplatněna na větší počet respondentů.

Základní výzkumný soubor

Základní soubor výzkumu tvořily odsouzené ženy ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice. Těmto ženám byl umožněn dostatečný čas a klid nad jednotlivými otázkami přemýšlet.

Dotazníkové šetření

Anonymní dotazník obsahuje celkově 15 otázek. Jednotlivé otázky byly jednoduše sestaveny, aby byly srozumitelné a došlo k jejich správnému pochopení a následnému vyplnění dotazníku. Dotazník obsahuje uzavřené a polouzavřené otázky, které mohly respondentky bez obav z prozrazení doplnit.

Výzkumný vzorek byl vybrán z náhodných respondentek ze všech pěti oddílů věznice. Jak již bylo uvedeno výše, dva oddíly jsou určeny pro střední stupeň zabezpečení, zbývající tři jsou určeny pro vysoký stupeň zabezpečení. K průzkumnému šetření došlo v říjnu 2022 ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice. Ve spolupráci se sociální pracovníci věznice bylo rozdáno 100 dotazníků v celém objektu. Respondentkám bylo vysvětleno, jak správně dotazník vyplnit, popřípadě jim byly vysvětleny otázky, které v průběhu vyplňování kladly. Sociální pracovnice vysvětlila a navedla respondentky ke správnému vyplnění dotazníku.

Stanovení hypotéz

- **H1:** U odsouzených žen vykonávajících výkon trestu odnětí svobody převládá majetková trestná činnost.
- **H2:** Nižší sociálně-ekonomický status u odsouzených žen vede k častější trestné činnosti.
- **H3:** Více než 50 % dotazovaných žen vnímá své rodinné prostředí jako problematické.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Otázka 1: Váš věk?

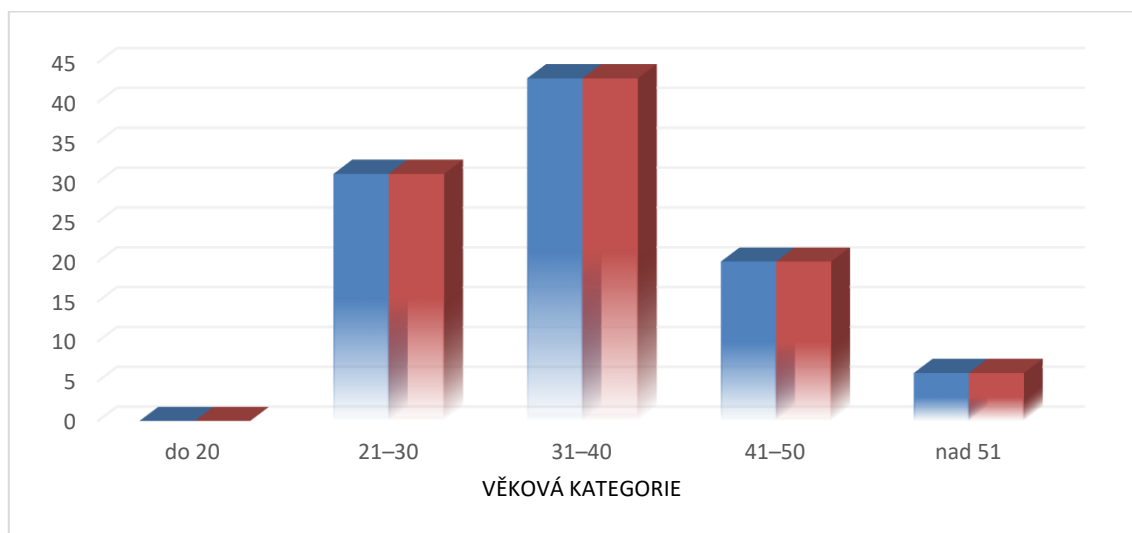
Celkový počet respondentek činil 100 odsouzených žen. Věk tazatelek byl rozdělen do pěti kategorií (tříd). Nejvyšší počet odpovědí spadl do věkové kategorie 31–40 let, což činilo 43 % z dotazovaných žen. V nižší věkové kategorii tzn. 21–30 let se nacházelo 31 % respondentek. Věková třída omezená horní hranicí 20 let nezahrnovala žádnou dotazovanou ženu. Vyšší věkové kategorie reprezentovaly třídy vymezené 41–50 lety a více než 51 lety. V první z uvedených kategorií bylo zaznamenáno 20 % odpovědí a ve druhé 6 %.

Tabulka 1: Věk dotazovaných žen

Věková kategorie	Počet respondentek	Procentní podíl
do 20	0	0
21–30	31	31
31–40	43	43
41–50	20	20
nad 51	6	6

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 1: Věk dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 2: Jaký je Váš rodinný stav?

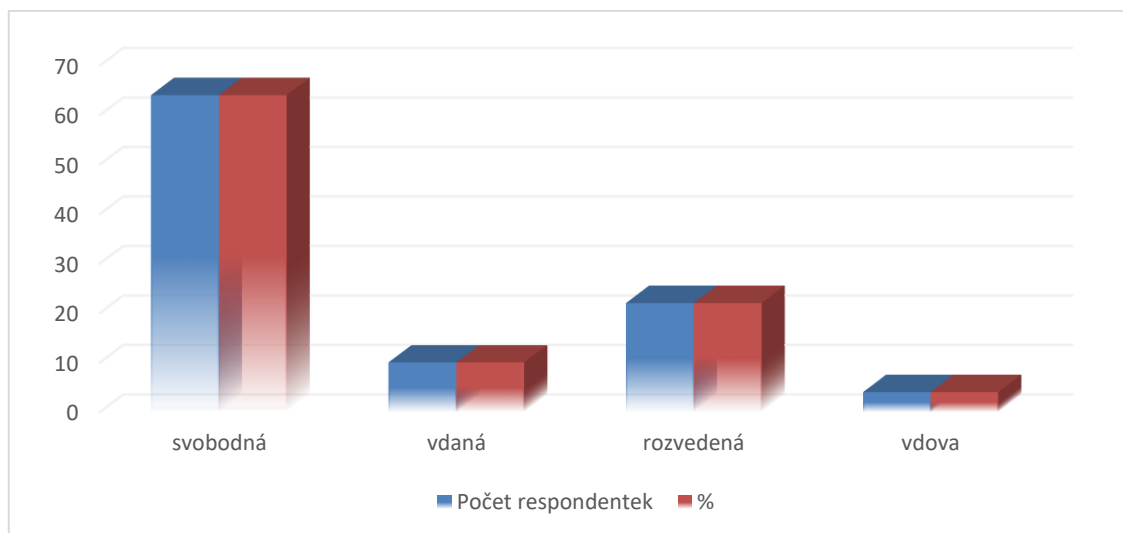
Zde byl rodinný stav rozdělen do čtyř kategorií (tříd). Nejvyšší počet odpovědí byl zaznamenán u svobodných žen, který činil 64 %, vdaných bylo zaznamenáno 10 %. Dále stav rozvedená uvedlo 22 % respondentek. Stav ovdovělá uvedla 4 % žen.

Tabulka 2: Rodinný stav dotazovaných žen

Rodinný stav	Počet respondentek	Procentní podíl
svobodná	64	64
vdaná	10	10
rozvedená	22	22
vdova	4	4

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 2: Rodinný stav dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 3: Kolik máte dětí?

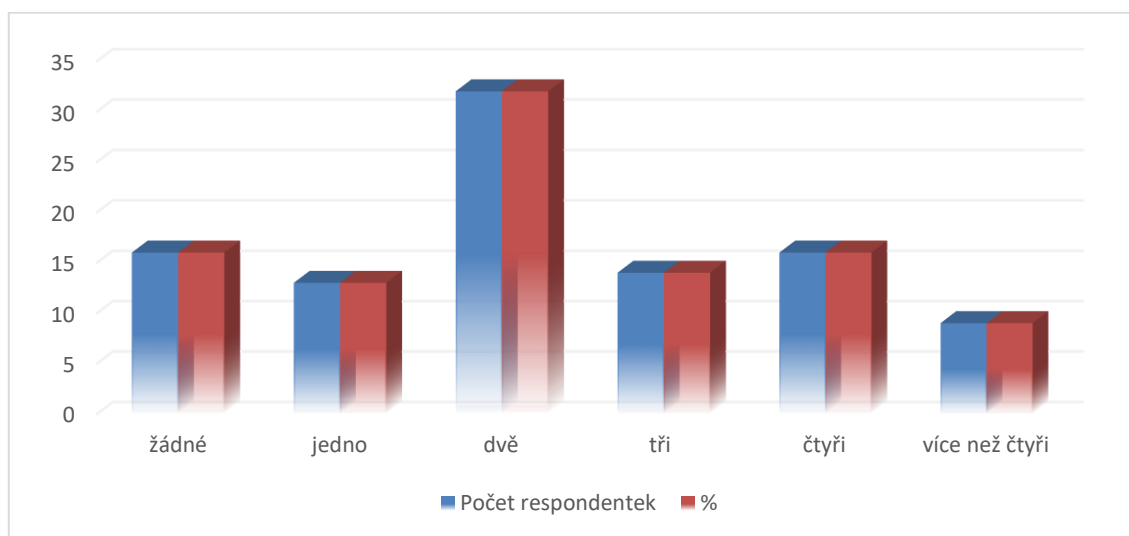
Z celkového počtu 100 dotazovaných žen bylo zjištěno, že 16 % je bezdětných, 13 % žen má jedno dítě a 32 % dvě děti. Kategorie tři a čtyři děti činí dvouprocentní rozdíl, kdy vyšší počet odpovědí je zaznamenán u čtyř dětí a to v 16 %. Více než čtyři děti uvedlo 9 % žen.

Tabulka 3: Počet dětí dotazovaných žen

Počet dětí	Počet respondentek	Procentní podíl
žádné	16	16
jedno	13	13
dvě	32	32
tři	14	14
čtyři	16	16
více než čtyři	9	9

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 3: Počet dětí dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 4: Pokud máte děti, kdo pečuje o Vaše dítě/děti po dobu Vašeho výkonu trestu?

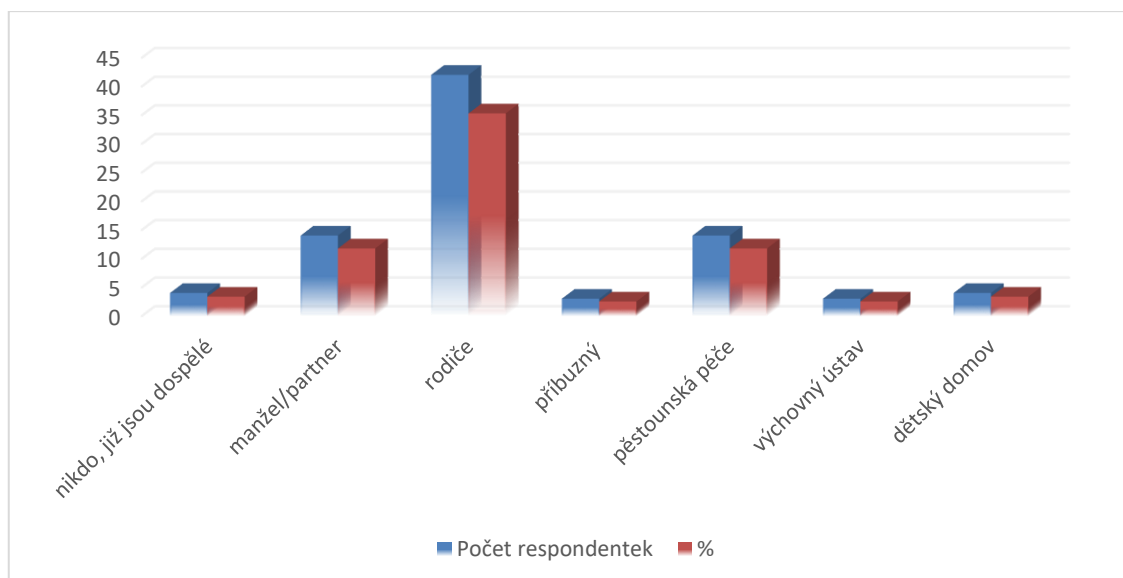
Vzhledem k tomu, že v předchozí otázce uvedlo 16 respondentek, že nemají žádné děti, celkový počet odpovědí na tuto otázku byl 84. Nejvyšší počet odpovědí (35,28 %) byl zaznamenán u odpovědi rodiče, 11,76 % dětí je v péči manžela nebo partnera a 2,52 % dětí se nacházejí u příbuzných odsouzených žen. Dále v pěstounské péči se nachází 11,76 % dětí, ve výchovném ústavu 2,52 % a v dětské domově 3,36 % dětí respondentek. Některé ženy uvedly, že o jejich děti již nikdo nepečuje, jelikož jsou dospělé a to v 3,36 %.

Tabulka 4: Péče o dítě během VTOS u dotazovaných žen

Péče o děti během VTOS	Počet respondentek	Procentní podíl
nikdo, již jsou dospělé	4	3,36
manžel/partner	14	11,76
rodiče	42	35,28
příbuzní	3	2,52
pěstounská péče	14	11,76
výchovný ústav	3	2,52
dětský domov	4	3,36

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 4: Péče o dítě během VTOS u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 5: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

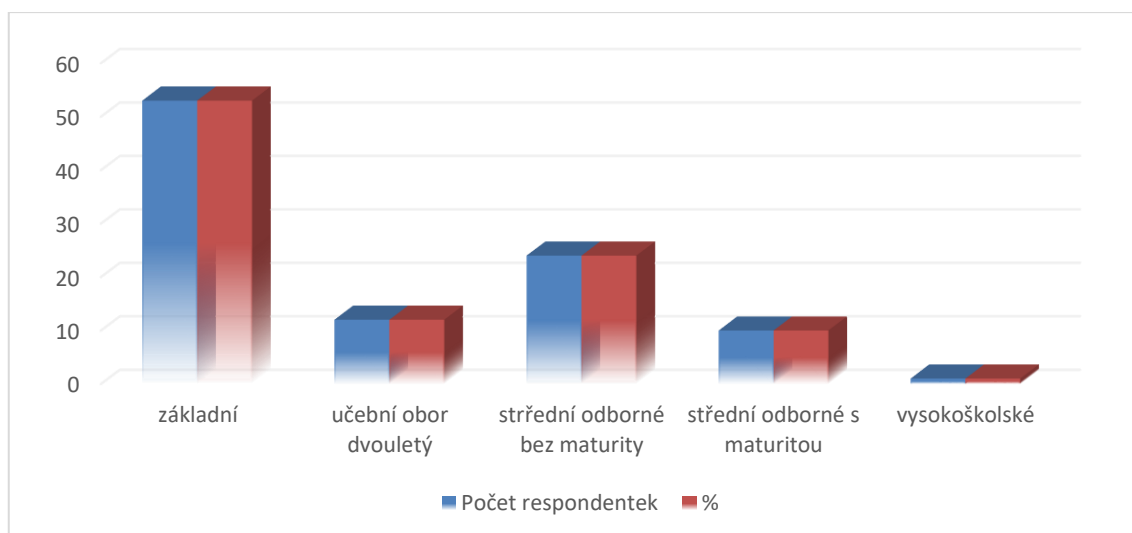
Největší procentuální počet odpovědí byl zaznamenán u základního vzdělání a to 53 %. Následovalo střední odborné vzdělání bez maturity s 24 %, dále pak učební obor dvouletý (12 %). Maturitu uvedlo 10 % dotazovaných žen a k vysokoškolskému vzdělání se přiřadila jen jedna respondentka.

Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných žen

Dosažené vzdělání	Počet respondentek	Procentní podíl
základní	53	53
učební obor dvouletý	12	12
střední odborné bez maturity	24	24
střední odborné s maturitou	10	10
vysokoškolské	1	1

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 6: Pokolikrát jste ve výkonu trestu odnětí svobody?

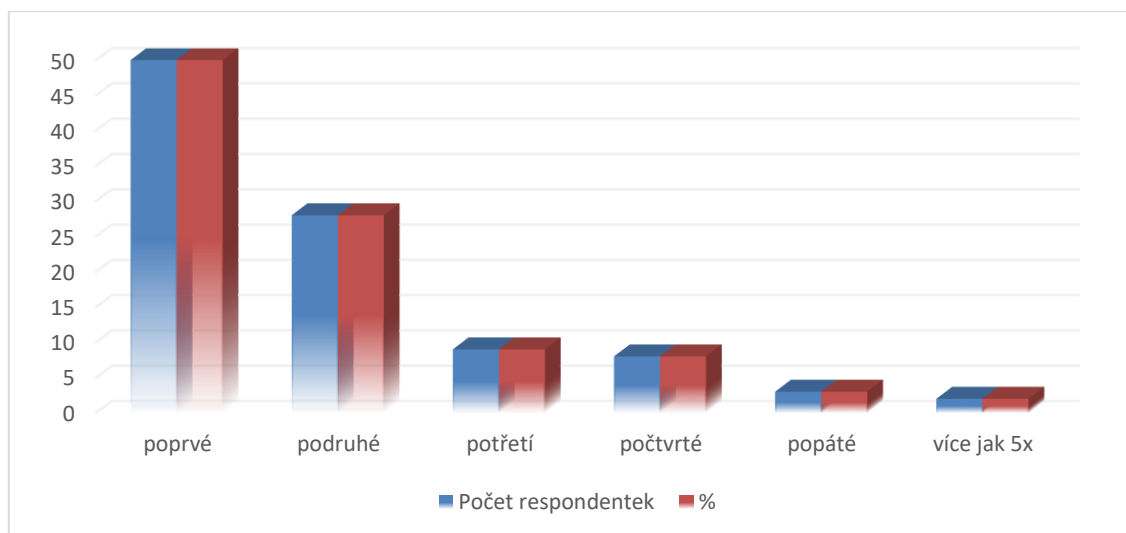
K této otázce bylo nabídnuto šest kategorií, ze kterých respondentky vybíraly, kolikrát byly pravomocně odsouzeny k trestu odnětí svobody. Z celkového počtu 100 dotazovaných žen je 50 % ve výkonu trestu poprvé, 28 % žen podruhé, 9 % potřetí, 8 % počtvrté a 3 % tvořily respondentky, které byly odsouzeny k odnětí svobody již popáté. Odsouzené ženy, které byly více než 5× trestané, byly zaznamenány ve 2 %. Pokud sečteme všechny kategorie udávající vyšší počet odnětí svobody, dojdeme ke shodnému výsledku jako u žen, které se s odnětím svobody setkaly poprvé. Což nám přináší výsledek, že dochází u žen k recidivitě, ale ne v převažujícím počtu.

Tabulka 6: Počet odnětí svobody u dotazovaných žen

Počet VTOS	Počet respondentek	Procentní podíl
poprvé	50	50
podruhé	28	28
potřetí	9	9
počtvrté	8	8
popáté	3	3
více než 5×	2	2

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 6: Počet odnětí svobody u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 7: Byla jste zaměstnána před nástupem do VTOS?

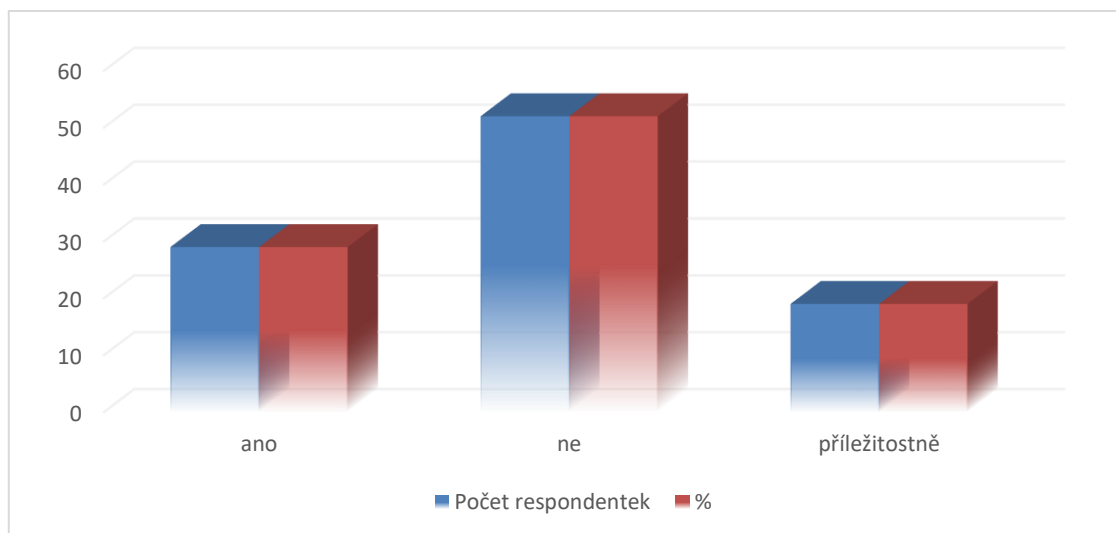
Z následujícího grafu je patrné, že převažuje záporná odpověď na položenou otázku, 52 % dotazovaných žen nebylo zaměstnáno před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. 29 % žen uvedlo, že byly zaměstnány a 19 % z celkového počtu 100 respondentek chodilo do zaměstnání příležitostně.

Tabulka 7: Eventualita zaměstnanosti u dotazovaných žen

Zaměstnání	Počet respondentek	Procentní podíl
ano	29	29
ne	52	52
příležitostně	19	19

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 7: Eventualita zaměstnanosti u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 8: Jaký zdroj příjmů jste pobírala před nástupem do VTOS?

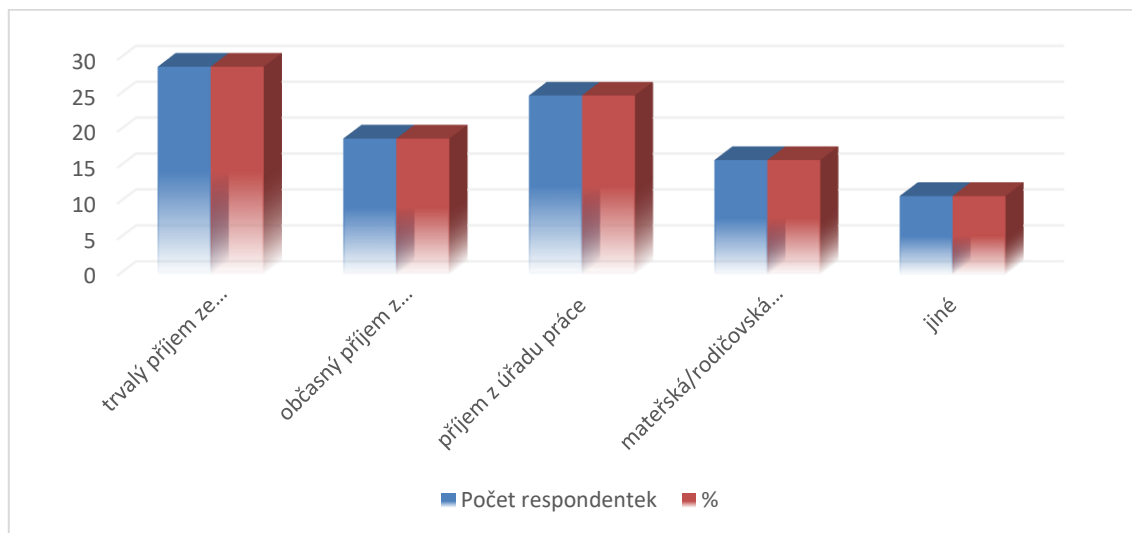
Zde můžeme nalézt procentuální shodu s předešlými odpověďmi. Zaměstnané ženy měly trvalý příjem ze zaměstnání, shoda tak činí 29 %. U žen, které byly příležitostně zaměstnány, panuje jednotnost s příjmem z brigád činící 19 %. Respondentky uvádějící svoji nezaměstnanost byly např. v evidenci na úřadu práce (25 %) nebo se nacházely na mateřské či rodičovské dovolené (16 %), dále 11 % dotazovaných žen udává jiné příjmy, jedná se o příjmy získané ze své trestné činnosti. Což znamená, že tyto ženy nebyly také zaměstnané. Celkový počet posledních tří zdrojů příjmů tedy činí 52 %.

Tabulka 8: Pramen příjmů u dotazovaných žen

Zdroj příjmu	Počet respondentek	Procentní podíl
trvalý příjem ze zaměstnání	29	29
občasný příjem z náhodných brigád	19	19
příjem z úřadu práce	25	25
mateřská/rodičovská dovolená	16	16
jiné	11	11

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 8: Pramen příjmů u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 9: Jaká byla Vaše bytová situace před nástupem do výkonu trestu?

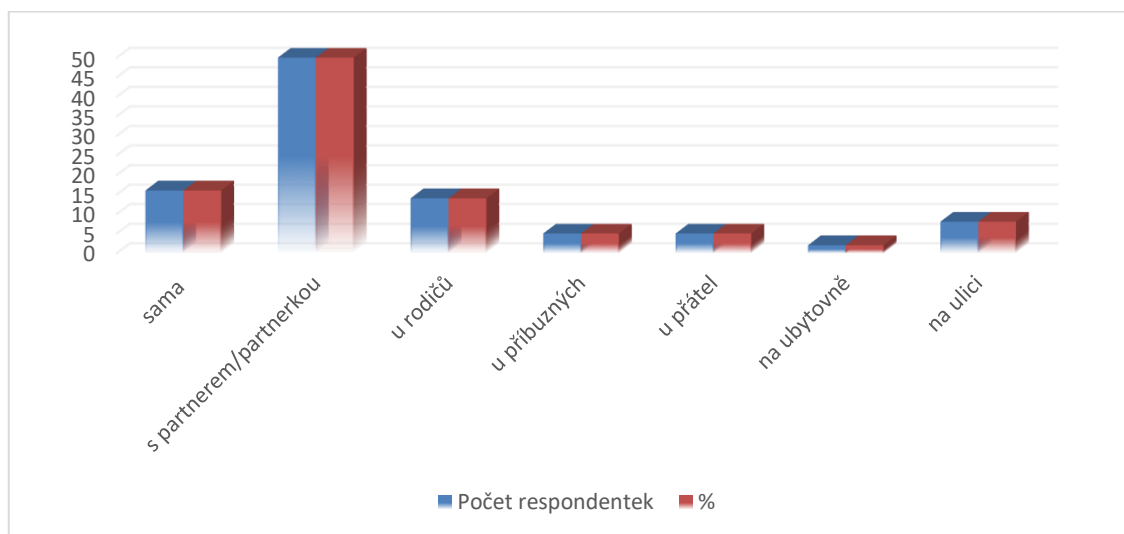
Z celkového počtu 100 respondentek jich polovina (50 %) bydlela ve společné domácnosti se svým partnerem nebo manželem. 16 % žen uvedlo samostatné bydlení, 14 % žen bydlelo u rodičů. Stejný počet (5 %) obsadily pozice u příbuzných nebo u přátel. Na ubytovně se nacházela 2 % respondentek a bez jakéhokoliv domova neboli střechy nad hlavou 8 % žen.

Tabulka 9: Způsob bydlení u dotazovaných žen

Bydlení	Počet respondentek	Procentní podíl
sama	16	16
s manželem/partnerem	50	50
u rodičů	14	14
u příbuzných	5	5
u přátel	5	5
na ubytovně	2	2
na ulici	8	8

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 9: Způsob bydlení u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 10: Měla jste oporu od svých nejbližších osob před VTOS?

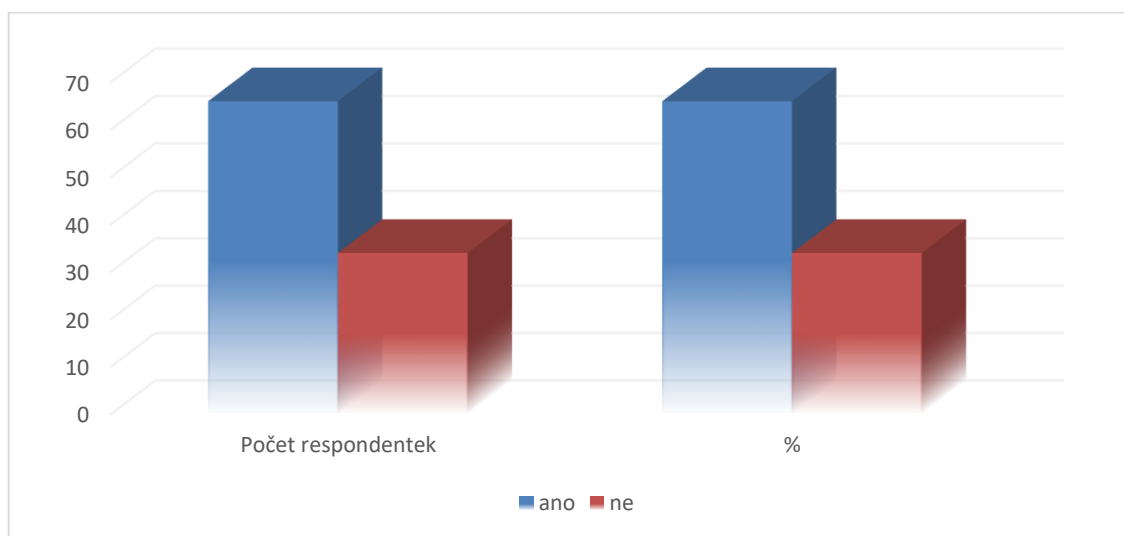
Převážná část žen (66 %) uvedla, že před nástupem do výkonu trestu měla oporu od svých blízkých osob, zbývajících 34 % respondentek se doznalo, že oporu neměly.

Tabulka 10: Opora svých nejbližších osob u dotazovaných žen

Opora od svých nejbližších	Počet respondentek	Procentní podíl
ano	66	66
ne	34	34

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 10: Opora svých nejbližších osob u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 11: Jak byste zhodnotila rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstala?

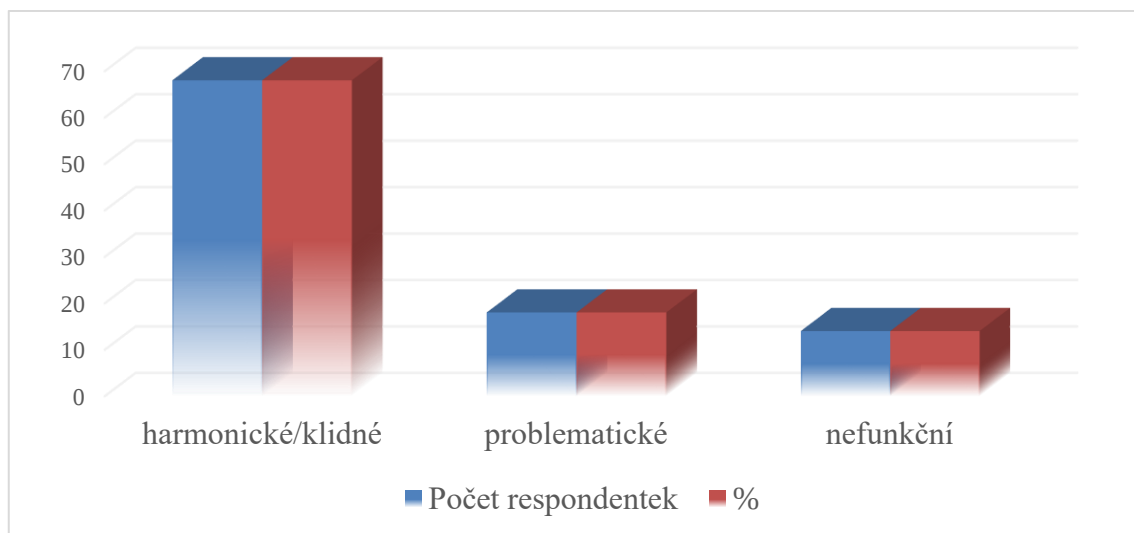
Harmonické, klidné prostředí, ve kterém respondentky vyrůstaly, dosáhlo nejvyšších procentuálních bodů a činilo 68 %. Problematické prostředí označilo 18 % dotazovaných žen a 14 % respondentek uvedlo, že vyrůstaly v nefunkčním rodinném prostředí.

Tabulka 11: Rodinné prostředí u dotazovaných žen

Rodinné prostředí	Počet respondentek	Procentní podíl
harmonické/klidné	68	68
problematické	18	18
nefunkční	14	14

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 11: Rodinné prostředí u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 12: Vyskytuje se ve Vaší rodině trestná činnost?

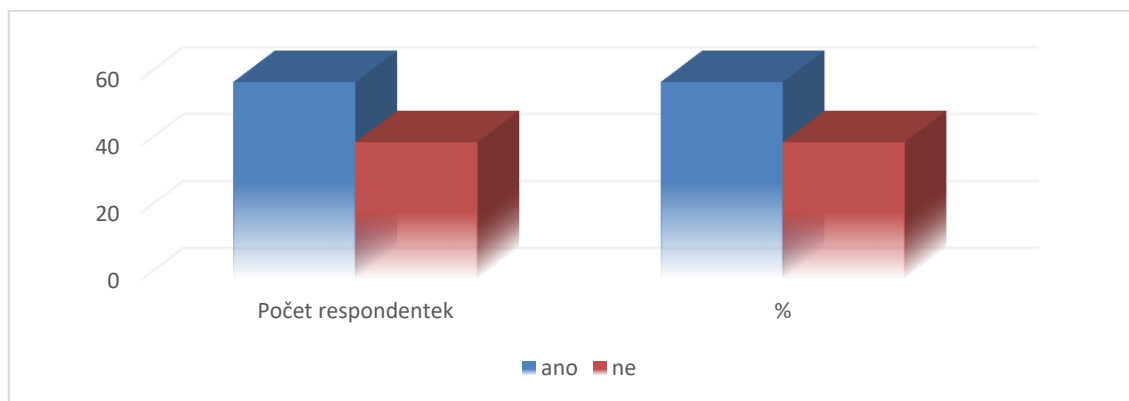
Zde převažovala kladná odpověď, a to 59 %. Dotazové ženy tímto uvedly výskyt trestné činnosti v rodině. U 41 % respondentek došlo k opaku, trestná činnost zde nebyla zaznamenána.

Tabulka 12: Trestná činnost v rodině u dotazovaných žen

Trestná činnost v rodině	Počet respondentek	Procentní podíl
ano	59	59
ne	41	41

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 12: Trestná činnost v rodině u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 13: Jaké trestné činnosti jste se dopustila?

Tato otázka byla rozdělena do 15 kategorií (tříd). Dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) byly trestné činy rozděleny do několika kategorií (hlav). V příloženém grafu jsou uvedeny trestné činy, za které byl respondentkám nacházejícím se ve věznici v Drahonicích udělen trest odnětí svobody.

Nejčastěji respondentky uvedly trestné činy proti majetku, kdy se nejčastěji jednalo o § 205 (krádež) – 32 %, dále § 209 (podvod) – 13 % a § 211 (úvěrový podvod) – 3 %. Hospodářské trestné činy jsou zde zastoupeny § 233 (padělání a pozměnění peněz) – 5 %. Trestné činy proti životu a zdraví zahrnují § 140 (vražda) – 2 %, § 142 (vražda novorozeného dítěte matkou) – 1 % a § 146 (ublížení na zdraví) – 7 %. Trestné činy proti svobodě jsou zastoupeny § 171 (omezování osobní svobody) – 4 % a § 173 (loupež) – 5 %. U trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti se jedná o § 189 (kuplířství) – 2 %, trestné činy proti rodině a dětem zahrnují § 196 (zanedbání povinné

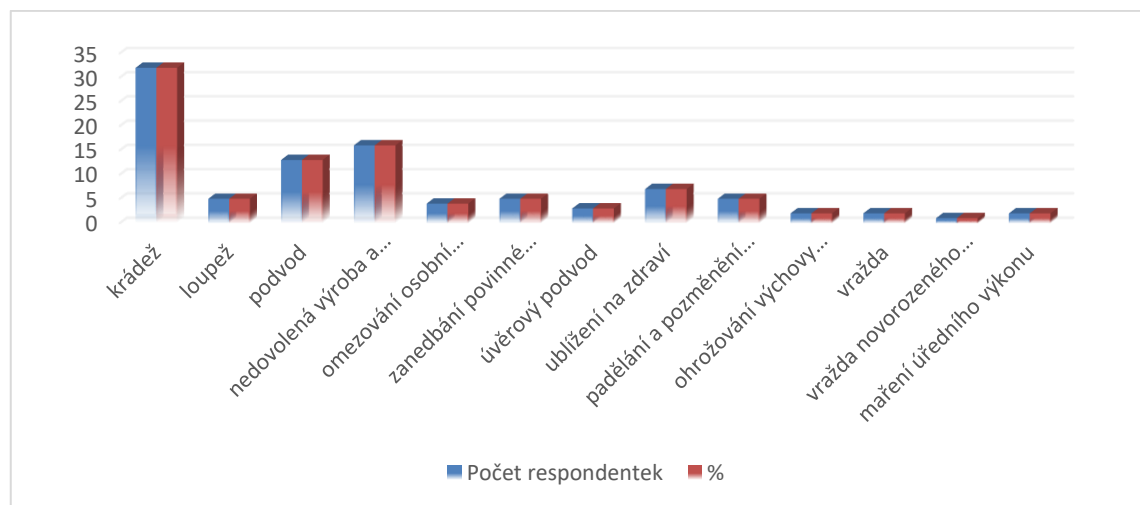
výživy) – 5 % a § 201 (ohrožování výchovy dítěte) – 2 %. Trestné činy obecně ohrožující zastupuje § 283 (nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy) – 16 %, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných zahrnují § 348 (padělání a pozměnění veřejné listiny) – 1 % a § 337 (maření výkonu úředního rozhodnutí) – 2 %.

Tabulka 13: Trestná činnost u dotazovaných žen

Trestné činy	Počet respondentek	Procentní podíl
krádež	32	32
loupež	5	5
podvod	13	13
nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy	16	16
omezování osobní svobody	4	4
zanedbání povinné výživy	5	5
úvěrový podvod	3	3
ublížení na zdraví	7	7
padělání a pozměnění peněz	5	5
ohrožování výchovy dítěte	2	2
vražda	2	2
vražda novorozeného dítěte	1	1
maření úředního výkonu	2	2
padělání a pozměnění veřejné listiny	1	1
kuplířství	2	2

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 13: Trestná činnost u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 14: Jaký byl důvod Vašich trestných činů?

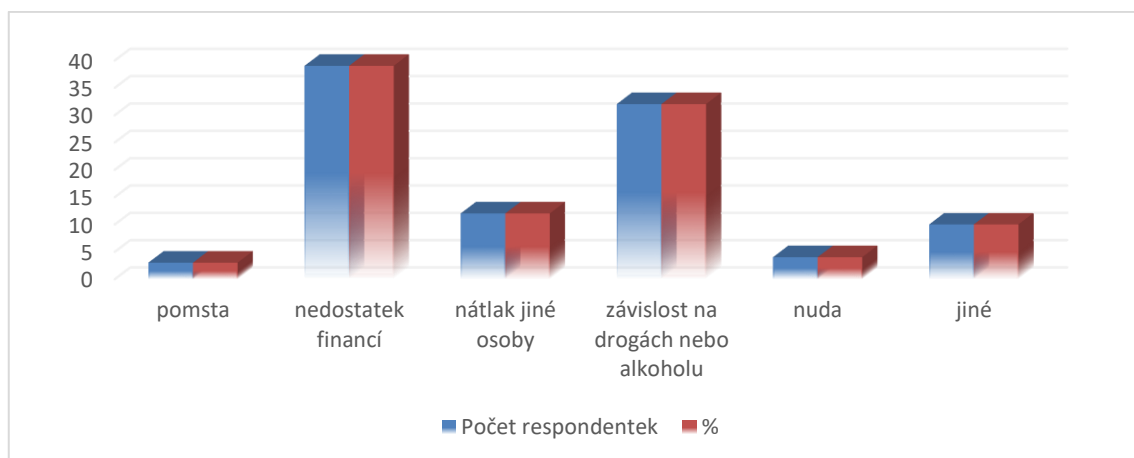
Na položenou otázku měly dotazované ženy na výběr z šesti možností, jedna z nich byla označena „jiné“. U této možnosti mohly respondentky doplnit svůj důvod vedoucí k trestnému činu. Jako jeden z důvodů uvedly ženy, že nechtěly chodit do zaměstnání (1 %), dále byla zaznamenána jako odpověď samota a to u 2 % respondentek, agresivitu partnera uvedla 2 % žen, pomoc kamarádovi 1 %, obranu před násilnickým partnerem uvedla 2 % respondentek a postaráni se o své děti doplnila jedna žena. Neobvyklý důvod svého trestného činu uvedla jedna respondentka: „*potřeba si dokázat nemožné*“. Dalším důvodem, jenž vedl k trestné činnosti, byla pomsta (3 %), 4 % žen označilo nuda jako důvod a dalším důvodem byl nátlak jiné osoby (12 %). Nejvíce odpovědí získala možnost nedostatek financí ve výši 39 %, po ní následovala závislost na drogách a alkoholu, která činí 32 %. Pomocí získaných dat uvedených v následujícím grafu bychom mohli zmínit pravděpodobnou spojitost mezi posledními zmiňovanými možnostmi.

Tabulka 14: Důvod trestné činnosti u dotazovaných žen

Důvod trestné činnosti	Počet respondentek	Procentní podíl
pomsta	3	3
nedostatek financí	39	39
nátlak jiné osoby	12	12
závislost na drogách nebo alkoholu	32	32
nuda	4	4
jiné	10	10

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 14: Důvod trestné činnosti u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Otázka 15: Jste po dobu výkonu trestu v kontaktu s rodinou a přáteli?

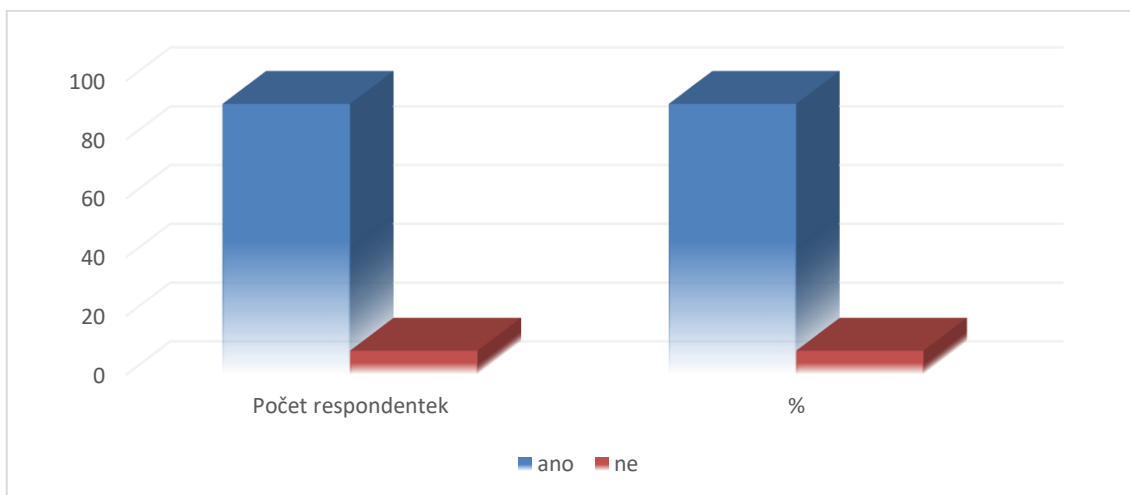
Velkou převahu na uvedenou otázku zaznamenala kladná odpověď a to 92 %. Zbývajících 8 % z celkového počtu dotazovaných žen uvedlo, že nejsou s nikým v kontaktu.

Tabulka 15: Kontakt s rodinou nebo přáteli u dotazovaných žen

Kontakt s rodinou a přáteli	Počet respondentek	Procentní podíl
ano	92	92
ne	8	8

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Graf 15: Kontakt s rodinou nebo přáteli u dotazovaných žen

Zdroj: Autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Ověření hypotéz

Výzkumným šetřením byly **verifikovány** dvě stanovené hypotézy. Poslední stanovená hypotéza byla **falzifikována**.

H1: U odsouzených žen vykonávajících výkon trestu odnětí svobody převládá majetková trestná činnost. Tato hypotéza byla verifikována. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že největší zastoupení měla majetková trestná činnost, kde celkový procentuální počet činil 48 %.

H2: Před výkonem trestu se nacházelo v nižším ekonomickém postavení více odsouzených žen. Tato stanovená hypotéza byla také verifikována. Na ekonomický status byla směřována otázka ohledně zaměstnání a příjmů. 52 % dotazovaných žen uvedlo, že nebyly před odnětím svobody zaměstnány, tudíž nepobírali trvalý zdroj příjmu

ze zaměstnání. Tímto výsledným šetřením lze potvrdit, že většina dotazovaných žen spadá do nižšího ekonomického statusu.

H3: Většina dotazovaných žen vnímá své rodinné prostředí jako problematické. Hypotéza byla falzifikována. Své prvotní rodinné prostředí vnímá 68 % žen jako harmonické/klidné, oproti problematickému, které tak vnímá 18 % žen.

7 ZÁVĚR

Výzkumné šetření bylo uskutečněno ve Věznici Nové Sedlo – objekt Drahonice prostřednictvím dotazníkového šetření. K řádnému vyplnění dotazníku bylo osloveno 100 odsouzených žen, které se tímto staly nedílnou součástí dobrovolného výzkumného šetření. Hlavním cílem bylo zjistit příčiny vedoucí k protiprávnímu jednání a strukturovat trestnou činnost žen odpykávajících si trest odnětí svobody.

Celé šetření bylo rozděleno na několik oblastí týkajících se **základní charakteristiky respondentek, jejich sociálně-ekonomického postavení, charakteristiky rodin dotazovaných žen, struktury trestných činů a jejich příčin.** Všechny tyto stanovené oblasti nesou jistou korelaci k získání potřebných dat, proto bylo ke každé oblasti přiřazeno několik otázek z dotazníkového šetření.

Na základní sociální rysy dotazovaných žen byly směřovány **otázky 1, 2, 3 a 4.** Ve věkové kategorii byla nejvíce zastoupena skupina 31–40 let a to 43 %, následovala kategorie 21–30 let s 31 %. Ve vyšší věkové kategorii 41–50 let bylo zaznamenáno 20 % žen a v kategorii 41–50 let 6 %. Kategorie do 20 let nezahrnovala žádnou dotazovanou ženu. Ohledně dotazu na rodinný stav bylo zjištěno, že více než polovina žen je svobodných a to v 64 %, rozvedená udává 22 %, vdaných je 10 % a ovdovělé jsou 4 % žen. U otázky směřující na počet dětí byla nejvíce zaznamenána kategorie se dvěma dětmi (32 %), 13 % žen uvedlo jedno dítě, tři děti má 14 % žen, ke čtyřem dětem se doznalo 16 % žen a více než čtyři děti uvedlo 9 % žen. 16 % respondentek je bezdětných. Nejpočetnější skupinou pečující o děti během výkonu trestu jejich matek byli rodiče (35,28 %), v péči manžela nebo partnera se nachází 11,76 % dětí, 2,52 % dětí jsou u příbuzných dotazovaných žen. V pěstounské péči se nachází 11,76 % dětí, výchovný ústav je zaznamenán ve 2,52 % a za 3,36 % dětí přebírá zodpovědnost dětský domov. Dospělých dětí bylo zaznamenáno 3,36 %, tudíž se o sebe starají samy a nepotřebují cizí péči.

Pro získání dat ohledně sociálně-ekonomického statusu odsouzených žen byly použity **otázky 5, 7, 8 a 9.** Tyto otázky byly směřovány na dosažené vzdělání, zaměstnání, zdroj příjmů a charakteristiku bydlení. Získaná data nám ukazují, že 53 % respondentek má pouze základní vzdělání, což je číslo poměrně vysoké. Vysokoškolské vzdělání uvedla jedna dotazovaná žena.

Ohledně zaměstnání a příjmů byla stanovena hypotéza 2: Před výkonem trestu se nacházelo v nižším ekonomickém postavení více odsouzených žen. Výsledek přinesl verifikaci hypotézy. Z celkového počtu dotazovaných žen bylo 52 % nezaměstnaných, tudíž bez trvalého zdroje příjmu ze zaměstnání. Ohledně bytové situace polovina dotazovaných žen uvádí společné bydlení se svým partnerem.

Vlastnosti původních rodin žen se staly další nedílnou součástí našeho šetření. K tomu se vztahovaly **otázky 10, 11, 12 a 15** zaměřené na rodiny odsouzených žen. Oporu od své rodiny uvedlo 54 % žen. Své prvotní rodinné prostředí vidí ženy jako harmonické (68 %). **Na základě tohoto zjištění byla falzifikována stanovená hypotéza 3: Většina dotazovaných žen vnímá své rodinné prostředí jako problematické.** Více než polovina (59 %) z celkového počtu 100 dotazovaných žen uvedla, že v jejich rodině došlo k trestné činnosti. Zde můžeme uvést korelaci s posledním dotazem na odsouzené ženy. Ty v převažujícím počtu (92 %) uvedly, že po dobu jejich výkonu trestu jsou v kontaktu se svými nejbližšími osobami. Jen malá část (8 %) žen není s nikým v žádném kontaktu. Což pro tyto ženy není jednoduché, jejich budoucnost po propuštění se stává pro ně neznámou.

K získání dat potřebných k určení četnosti odnětí svobody, struktury trestných činů a jejich příčin byly určeny **otázky 6, 13 a 14**. Polovina žen uvedla, že je poprvé ve výkonu trestu odnětí svobody. Podruhé ve výkonu trestu je 28 % žen, 9 % jich bylo pravomocně odsouzeno potřetí, 8 % žen se setkala s odnětím svobody 4× a 3 % tvořily respondentky, které byly odsouzeny k odnětí svobody již popáté. Odsouzené ženy, u kterých proběhlo odnětí svobody více než 5×, byly zaznamenány ve 2 %. **Pokud sečteme všechny kategorie udávající vyšší počet odnětí svobody, dojdeme ke shodě s prvotrestanými ženami. Což nám přináší výsledek, že sice dochází u žen k recidivitě, ale ne v převažujícím počtu.**

Dle struktury trestných činů se nejvíce žen dopustilo krádeže (32 %), po ní následovala nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (16 %), podvod byl zastoupen ve 13 %, 7 % žen označilo za svůj trestný čin ublížení na zdraví. Shodný počet (5 %) byl zaznamenán u padělání a pozměnění peněz, u loupeže a zanedbání povinné výživy. U 4 % dotazovaných žen došlo z jejich strany k omezování osobní svobody. Úvěrového podvodu se dopustily 3 % žen. Shodu 2 % zaznamenaly trestné činy vražda, kuplířství, ohrožování výchovy dítěte a maření výkonu

úředního rozhodnutí. 1 % žen se doznalo k vraždě novorozeného dítěte matkou a k padělání veřejné listiny. Pokud sečteme všechny uvedené trestné činy proti majetku, získáme výsledek 48 %. Oproti ostatním, kdy hospodářské trestné činy tvořily 5 %, součet trestných činů proti životu a zdraví tvořilo 10 %, proti svobodě 9 %, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti 2 %, trestné činy proti rodině a dětem 7 %, trestné činy obecně ohrožující 16 % a trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných 3 %. **Tímto šetřením byla verifikována hypotéza 1: U odsouzených žen vykonávajících výkon trestu odnětí svobody převládá majetková trestná činnost.** Což může souviset s příčinami trestné činnosti, a těmi jsou nedostatek peněz zaznamenaný v nejvyšším počtu odpovědí (39 %), spolu se závislostí na drogách nebo alkoholu (32 %). Jedním uvedeným důvodem se stala potřeba dokázat si nemožné. Zde bychom se mohli domnívat, že respondentku nevedla touha k obohacení, ale zvědavost, možná i jistý adrenalin si vyzkoušet protiprávní jednání.

Závěrem by autorka ráda shrnula několik poznatků získaných z výzkumného šetření provedeného prostřednictvím dotazovaných žen, které odhalily jisté informace ze svého soukromí. Většina těchto žen má pouhé základní vzdělání, s čím může souviset jejich nezaměstnanost. Jistý příjem pobírají od státu v podobě sociálních dávek nebo své finanční prostředky získávají nelegální cestou. Vzhledem k věkové kategorii 31–40 let je větší část žen svobodných, ale zároveň jsou i matkami. Možná proto se řada žen uchyluje ke krádežím a nedovolené výrobě spojené s nakládáním s psychotropními látkami. Důvodem těchto činů je nedostatek peněz, který nese korelaci se závislostí na drogách nebo alkoholu.

Ženy ve výkonu trestu nemají starosti s běžným životem venku a práce s nimi je značně náročná a složitá. Hlavním cílem všech zaměstnanců Vězeňské služby je připravit odsouzené ženy na zvládnutí běžného života na svobodě. Žádného lidského jedince nelze přetvořit, ale pouze částečně ovlivnit. Většina z nich se vrací tam, kde páchaly trestnou činností a rychle zapomenou na život za zdmi věznice. Opět se setkávají s jedinci, kteří na ně negativně působili. Vše záleží na samotných ženách, které by si měly stanovit jasný cíl a za něj začít bojovat. Každá z nich si zaslouží šanci začít nový život.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ČEPELÁK, J. a Z. KARABEC, 1986. *K teoriím kriminality žen*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při GP ČSSR.
- DRÁPAL, J., V. JIŘIČKA a T. RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.
- FRANCEK, J., 1999. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publisher. ISBN 80-86182-91-6.
- INCIARDI, J. A., 1994. *Trestní spravedlnost: Ústavní principy trestního práva, trestního řádu a nápravné výchovy*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-85605-30-9.
- JŮZL, M., 2017. *Penitenciaristika jako věda žalární*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-131-7.
- LATA, J., 20017. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ. ISBN 978-80-86920-24-5.
- MAŘÁDEK, V., 2005. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7368-002-5.
- MONESTIER, M., 1998. *Historie trestu smrti.: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. V Praze: Rybka Publisher. ISBN 80-86182-05-3.
- NGŘ č. 34/2021, o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby ČR.
- SOCHŮREK, J., 2007. *Kapitoly z penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-204-3.
- ŠTĚRBA, V., 2009. *Penologie*. 2. vydání. Praha: Armex Publishing. ISBN 978-80-86795-74-4.

Trestní předpisy, 2020. Ostrava-Hrabůvka: Sagit. ISBN 978-80-7488-424-5.

URBANOVÁ, M., ed., 2004. *Ženská delikvence jako sociální jev: sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou právní teorie Právnické fakulty MU v Brně, dne 4. 11. 2004*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3609-5.

Vnitřní řád objekt Drahonice. Interní materiál.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

PAWLAK, K., 2008. *Polski biograficzny słownik penitencjarny*. Kalisz: Agencja Reklamowa ATU-NOVA. ISBN 978-83-928238-0-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

České krimi.cz. *Jaroslava Fabiánová* [online]. 2020 [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <https://ceskekrimi.cz/jaroslava-fabianova/>

Domov sv. Karla Boromejského. *Domov Řepy: Kurz sv. Zdislavy z Lemberka* [online]. [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/odsouzen-zeny/kurz-sv-zdislavy>

iDNESIdnes.cz. *Znovuotevření věznice ve Velkých Přílepech* [online]. 2015 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/znovuotevreni-veznice-ve-velkych-prilepech.A150210_141017_praha-zpravy_bur

JEDLIČKA, M. *Václav Babinský* [online]. [cit. 2022-09-27]. Dostupné z: <http://www.kriminalistika.eu/muzeumzla/babinsky/babinsky.html>

KUBÁTOVÁ, J. *Kultura násilí, strachu a smrti* [online]. 2014 [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <http://www.kubata.nazory.cz/clanky/kap21.htm>

Lifecz. *Dana Stodolová* [online]. 2018 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: https://www.lifecz.cz/psychologie/dana-stodolova-jaka-byla-nejsilenejsi-vrazedkyne-ceska_3851.html

LIŠKOVÁ, V. *Olga Hepnarová* [online]. 2019 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/magazin/olga-hepnarova-20190629.html>

Nariadení generálního ředitele č. 13/2019, kterým se stanoví standardy pro tvorbu a realizaci standardizovaných programů ve výkonu trestu odnětí svobody

NOVOTNÝ, Z. a J. MEJZLÍK. *Základy práva a praktické právní úkony* [online]. 2016 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/375/Impresum.html>

PIRATKA a JARIL. *Milada Horáková* [online]. [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <https://zivotopis.osobnosti.cz/milada-horakova.php>

PALEČEK, J. *Pracovna* [online]. [cit. 2022-09-19]. Dostupné z: <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Pracovna>

Region Mohelnicko. *Hrad Mírov* [online]. [cit. 2022-09-19]. Dostupné z: <https://www.regionmohelnicko.cz/o/hrad-mirov>

SLÁNSKÁ, N. *Romana Zienertová* [online]. 2020 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/magazin/romana-zienertova-20200116.html>

STRNAD, P. *Vražedkyně novorozeňat Marie Fikáčková* [online]. 2020 [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/magazin/marie-fikackova-30000109.html>

STRNAD, P. *Miroslava Kukáčková* [online]. 2020 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <https://www.dotyk.cz/magazin/miroslava-kukackova-vrazedkyne-30000114.html>

VETEŠNÍKOVÁ, B. *Věznice Všehrdy – Historie* [online]. [cit. 2022-09-27]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-vsehrdy/sekce/historie>

Vězeňská služba České republiky. *Historie* [online]. [cit. 2022-09-19]. <https://www.vscr.cz/sekce/historie>

Vězeňská služba České republiky. *Historická penologie č.1/2003* [online]. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/historicka-penologie/2003/hp-03-01.pdf>

Vězeňská služba České republiky. *Historická penologie č.1/2005* [online]. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/historicka-penologie/2005/hp-05-01.pdf>

Vězeňská služba České republiky. *SARPO* [online]. [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/sarpo>

Vězeňská služba České republiky. *Týdenní statistické hlášení: Rok 2022* [online]. [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/tsh-rok-2021/2022/tsh-2-9-2022.pdf>

Vězeňská služba České republiky. *Vazební věznice Praha Ruzyně* [online]. [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-praha-ruzyne/sekce/historie-veznice>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Kuřim* [online]. [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/sekce/zakladni-informace>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Nové Sedlo* [online]. [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/sekce/zakladni-informace>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Oráčov* [online]. [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-oracov/sekce/historie>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Pardubice* [online]. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pardubice/sekce/historie>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Světlá nad Sázavou* [online]. [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/zakladni-informace>

Vězeňská služba České republiky. *Věznice Valdice* [online]. [cit. 2022-09-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-valdice>

Vyhláška č. 345/1999 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů*. 1999, částka 110. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-345>

Wikipedia. *Vražda*. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-09-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vra%C5%BEda>

Womenonly.cz. *Domácí násilí na mužích* [online]. 2017, [cit. 2022-09-22]. Dostupné z: <https://www.womanonly.cz/domaci-nasili-na-muzich-proc-to-zeny-delaji-a-proc-muzi-zustavaji/>

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. In: *Sbírka zákonů*. 1991, částka 65. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140>

Zákon č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 1999, částka 58. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

Zákon č. 175/1990 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In: *Sbírka zákonů*. 1990, částka 31. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-175>

Zákon č. 293/1993 Sb., zákon o výkonu vazby. In: *Sbírka zákonů*. 1993, částka 74. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>

Zákon č. 294/1993 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 1993, částka 74. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-294>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 2009, částka 11. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 555/1992 Sb., zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 1992, částka 112. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

Zákon č. 59/1965 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů*. 1965, částka 30. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1965-59>

SEZNAM ZKRATEK

3Z	zastav se, zamysli se a změň se
ČR	Česká republika
GREPP	Reedukační psychologický program zaměřený na práci s vinou (z angl.)
NGŘ	Nariadení generálního ředitelství
SARPO	souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených
ÚPVZD	ústav pro výkon zabezpečovací detence
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
VTOS	výkon trestu odnětí svobody

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Věk dotazovaných žen.....	46
Graf 2: Rodinný stav dotazovaných žen	47
Graf 3: Počet dětí dotazovaných žen	48
Graf 4: Péče o dítě během VTOS u dotazovaných žen.....	49
Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných žen	50
Graf 6: Počet odnětí svobody u dotazovaných žen.....	51
Graf 7: Eventualita zaměstnanosti u dotazovaných žen	52
Graf 8: Pramen příjmů u dotazovaných žen	53
Graf 9: Způsob bydlení u dotazovaných žen	54
Graf 10: Opora svých nejbližších osob u dotazovaných žen	55
Graf 11: Rodinné prostředí u dotazovaných žen	56
Graf 12: Trestná činnost v rodině u dotazovaných žen	57
Graf 13: Trestná činnost u dotazovaných žen.....	58
Graf 14: Důvod trestné činnosti u dotazovaných žen	59
Graf 15: Kontakt s rodinou nebo přáteli u dotazovaných žen	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Věk dotazovaných žen.....	46
Tabulka 2: Rodinný stav dotazovaných žen	47
Tabulka 3: Počet dětí dotazovaných žen.....	48
Tabulka 4: Péče o dítě během VTOS u dotazovaných žen.....	49
Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných žen	50
Tabulka 6: Počet odnětí svobody u dotazovaných žen	51
Tabulka 7: Eventualita zaměstnanosti u dotazovaných žen.....	52
Tabulka 8: Pramen příjmů u dotazovaných žen.....	53
Tabulka 9: Způsob bydlení u dotazovaných žen	54
Tabulka 10: Opora svých nejbližších osob u dotazovaných žen	55
Tabulka 11: Rodinné prostředí u dotazovaných žen.....	56

Tabulka 12: Trestná činnost v rodině u dotazovaných žen.....	57
Tabulka 13: Trestná činnost u dotazovaných žen	58
Tabulka 14: Důvod trestné činnosti u dotazovaných žen	59
Tabulka 15: Kontakt s rodinou nebo přáteli u dotazovaných žen.....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
----------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A– Dotazník

DOTAZNÍK

Dobrý den, ráda bych Vás požádala o spolupráci při vyplnění dotazníku, který bude sloužit k vypracování mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, takže se nemusíte bát žádného zneužití informací vůči Vaší osobě. Prosím o zakroužkování jednotlivých odpovědí nebo o případné doplnění. Velice si vážím Vaší ochoty a času, který budete věnovat vyplňování dotazníku sloužícího pro moje studium.

1. Váš věk?

a) do 20 let	d) 41–50 let
b) 21–30 let	e) nad 51 let
c) 31–40 let	

2. Jaký je Váš rodinný stav?

a) svobodná	c) rozvedená
b) vdaná	d) vdova

3. Kolik máte dětí?

a) žádné	d) tři
b) jedno	e) čtyři
c) dvě	f) více než čtyři

4. Pokud máte děti, kdo pečuje o Vaše dítě/děti po dobu Vašeho výkonu trestu?

a) nikdo, již jsou dospělé	e) pěstounská péče
b) manžel, partner	f) výchovný ústav
c) rodiče	g) dětský domov
d) příbuzní	

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

a) základní	d) střední odborné s maturitou
b) učební obor dvouletý	e) vysokoškolské
c) střední odborné bez maturity	

6. Pokolikrát jste ve výkonu trestu odnětí svobody?

a) poprvé	d) počtvrté
b) podruhé	e) popáté
c) potřetí	f) více než 5×

7. Byla jste zaměstnána před nástupem k VTOS?

- a) ano
- b) ne
- c) příležitostně

8. Jaký zdroj příjmů jste pobírala před nástupem k VTOS?

- a) trvalý příjem ze zaměstnání
- b) občasné příjmy z náhodných brigád
- c) příjem z úřadu práce
- d) mateřská nebo rodičovská dovolená
- e) jiné.....

9. Jaká byla Vaše bytová situace před nástupem do VTOS?

- a) sama
- b) s partnerem/partnerkou
- c) u rodičů
- d) u příbuzných
- e) u přátel
- f) na ubytovně
- g) na ulici

10. Měla jste oporu od svých příbuzných před VTOS?

- a) ano
- b) ne

11. Jak byste zhodnotila rodinné prostředí, ve kterém jste vyrůstala?

- a) harmonické/klidné
- b) problematické
- c) nefunkční

12. Vyskytuje se ve Vaší rodině trestná činnost?

- a) ano
- b) ne

13. Jaké trestné činnosti jste se dopustila?

- a) krádež
- b) loupež
- c) podvod
- d) nedovolená výroba, jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy
- e) omezování osobní svobody
- f) zanedbání povinné výživy
- g) úvěrový podvod
- h) vydírání
- i) ublížení na zdraví
- j) padělání a pozměnění peněz
- k) týrání svěřené osoby
- l) ohrožování výchovy dítěte
- m) vražda
- n) jiné

14. Jaký byl důvod Vašich trestných činů?

a) pomsta	e) nuda
b) nedostatek peněz	f) jiné (uved'te jaký)
c) nátlak jiné osoby	
d) závislost na drogách a alkoholu	

15. Jste po dobu výkonu trestu v kontaktu s rodinou a přáteli?

- a) ano
- b) ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jana Jachňuková

Obor: Resocializační a penitenciární pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Ženy ve výkonu trestu odnětí svobody

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 39

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.